

PELASTUSOPISTO

Päällystö- ja pelastajakoulutus samaan aikaan suoritettuna

Tutkimus pelastajakoulutukseen hakeutumisen syistä

Valtteri Korpilahti

11/2022

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Valtteri Korpilahti

Julkaisun nimi: Päälystö- ja pelastajakoulutus samaan aikaan suoritettuna

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: julkinen

Ohjaaja: Salla Tikkanen, yliopettaja

Tutkinto: Pelastusalan päälystötutkinto (AMK)

Pelastajatutkinnon suorittaminen pelastusalan ensimmäisenä tutkintona on ollut pitkään yleisin käytäntö. Kuitenkin yhä useampi pelastusalan päälystötutkinnon (AMK) opiskelija hakeutuu nykyisin opintojensa päätösvaiheessa opiskelemaan pelastajatutkintoa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kyselytutkimuksen avulla pelastusalan päälystötutkinnon jo suorittaneille tai opiskeleville heidän syitä hakeutua pelastajatutkinto-opiskelijaksi. Lisäksi tarkoituksena oli tutkia urapolun kehittymistä pelastuslaitoksella ja pelastajakurssin jälkeisiä työtehtäviä.

Puolistrukturoituun Webropol-kyselyyn vastasi yhteensä 13 henkilöä (vastausprosentti 76). Keskeisiä tutkimustuloksia olivat, että pelastajatutkinnon suorittamista päälystötutkinnon jälkeen pidettiin kannattavana ja valmistumisen jälkeen pelastajan työkokemusta ennen päälystötehtäviin siirtymistä pidettiin tärkeänä.

Tutkielma sisältää katsauksen pelastusalan taustaan ja pedagogiikan perusteisiin sekä palautetta ja kehittämisehdotuksia koulutussisällöistä. Koulutusta voitaisiin kehittää esimerkiksi tuomalla painokkaammin esiin päälystötutkinto-opintojen aikana mahdollisuus suorittaa samalla myös pelastajatutkinto.

Opinnäytetyön tuloksia on mahdollista hyödyntää sekä Pelastusopiston opetuksessa että työelämän tarpeissa. Pelastuslaitokset pystyvät sijoittamaan tutkinnot samaan aikaan suorittaneen pelastajan, alipäälystön tai päälystön tehtäviin.

Sivumäärä: 30 sivua + liitteet

Tarkastuskuukausi ja vuosi: marraskuu 2022

Avainsanat: koulutus, pelastaja, päälystö, Pelastusopisto

ABSTRACT

Author: Valterri Korpilahti

Title of Project: Completing the Fire Officer Degree and Firefighter Degree at the Same Time

Type of thesis: research

Confidentiality: public

Academic Supervisor: Ms. Salla Tikkanen, Head Instructor

Degree Programme: Fire Officer's Degree (UAS)

Within the rescue field, graduating from the Firefighter Degree as the first degree in the rescue field has, in practice, been the most common path of studies. However, more and more students who are completing the Fire Officer Degree (Bachelor of Engineering) apply to study for the Firefighter Degree at the end of their studies.

The goal of the final project was to clarify with an inquiry the reasons the students studying for the Fire Officer Degree have for applying to study for the Firefighter Degree. A further goal was to study the development of their career paths at rescue departments and their work tasks after completing the Firefighter Degree.

To gather information an inquiry was made using the survey tool Webropol. The central results of the research were that applying to the Firefighter Degree after the Fire Officer Degree was recommended, and after graduating the work experience of a firefighter before working as a fire officer was considered important.

The study contains a review on the background of the rescue field as well as the basis of pedagogics. Also, feedback and development suggestions were given on educational programs. The education in the rescue field could be improved by bringing up the idea for students to apply to the Firefighter Degree while studying for the Fire Officer Degree.

The results of this study can be used both in the studies of the Emergency Service Academy Finland and when evaluating the needs of working life. Rescue departments can place a person who has completed both degrees to work as a firefighter, sub-officer, or fire officer.

Pages: 30 pages + appendix

Month and year: November 2022

Keywords: Education, Firefighter, Fire Officer, Emergency Service Academy Finland

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PELASTUSTOIMEN TOIMINTAKENTTÄ JA AMMATILLINEN KOULUTUS	3
2.1 Toimintaa ohjaavat säädökset ja ohjeet	3
2.2 Pelastajakurssin ja päällystökurssin rakenne ja tavoitteet	5
2.3 Tilastotietoa Pelastusopiston toiminnasta ja opiskelijoista	7
3 PELASTUSOPISTON PEDAGOGIIKKA	10
3.1 Oppimisympäristö ja -prosessi kouluttajan ja opiskelijan näkökulmasta	10
3.2 Opiskelijan ohjaaminen ja pedagogiikka.....	11
4 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA METODOLOGIA.....	17
5 TUTKIMUSTULOKSET	18
5.1 Taustatiedot	18
5.2 Syyt koulutukseen hakeutumiseen	18
5.3 Opiskelumotivaatio.....	19
5.4 Koulutussisällöt	19
6 POHDINTA.....	24
LÄHTEET	29
LIITE 1.....	31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kyselytutkimuksen avulla, mitä syitä pelastusalan päällystötutkinnon suorittaneille on hakea pelastajatutkinto-opiskelijaksi. Lisäksi työssä pyritään saamaan mielipiteitä ja kokemuksia kohderyhmältä, joka on aloittanut pelastusalan päällystötutkinnon ennen pelastajatutkintoa. Päällystötutkinnon aloittaneen opiskelijan on mahdollista aloittaa pelastajatutkinto päällystötutkinnon monimuotovaiheessa. Kun opiskelija on suorittanut sekä pelastajatutkinnon että pelastusalan päällystötutkinnon, hänen on mahdollista työskennellä käytännössä missä tahansa tehtävässä pelastuslaitoksella.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat: Miten pelastajatutkinnon suorittaminen on vaikuttanut uraan pelastuslaitoksella? Mihin työtehtäviin pelastajakurssilta valmistuva haluaa työllistyä: miehistö vai päällystö? Mitkä ovat syyt, joiden takia on hakeuduttu pelastajakurssille päällystökurssin loppuvaiheessa tai jälkeen?

On selvästi harvinaisempaa suorittaa pelastajatutkinto vasta päällystötutkinnon jälkeen. Kyseinen suoritustapa on kuitenkin yleistynyt, ja lähes vuosittain vähintään yksi henkilö hakeutuu kesken päällystökurssin suorittamaan myös pelastajakurssia. Tutkintojen suorittaminen toistensa kanssa päällekkäin tai peräkkäin on tiivis kokonaisuus, mikä aiheuttaa omat haasteensa esimerkiksi aikataulutuksen takia. Etuna on opintoajan lyheneminen verrattuna erikseen suoritettuihin tutkintoihin. Molemmissa tutkinnoissa on myös toisiaan vastaavia opintoja, jolloin jo suoritettuja päällystötutkinnon opintojaksoja pystytään hyväksi lukemaan pelastajatutkinnon aikana.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on myös antaa tietoa pelastusalan toimintakentästä ja koulutuksesta yleisesti. Tärkeä asia koulutuksessa ja sen etenemisessä on pohtia opetusta opettajan ja opiskelijan näkökulmasta. Tilannetta tarkastellaan sekä pelastaja- että päällystötutkinnon opetussuunnitelmien kannalta. Oletusarvoksi asetetaan se, että pelastajatutkinto tuo lisäarvoa päällystötutkinnon suorittaneelle. Opinnäytetyön pohdintaluvussa punnitaan tulosten perusteella sitä, olisiko tutkinnot kuitenkin perustellumpaa suorittaa toisinpäin ja toisiko pelastajatutkinto uusia näkökulmia pelastustoiminnan johtamiseen.

Sisäministeriön ja Pelastusopiston tekemien arvioiden mukaan tämän vuosikymmenen loppuun mennessä tarvitaan noin tuhat uutta pelastajaa. Pelastusopiston pelastajien koulutusmäärien lisäämisestä on jo tehty suunnitelmia, jotta tämä tavoite on mahdollista toteuttaa. Lisäksi on huomionarvoista, että sopimuspalokunnan rooli pelastustoiminnassa on merkittävä. Nuorella iällä palokunta-toiminnasta kiinnostunut voi tulevaisuudessa todennäköisemmin olla harrastustoiminnan kautta koulutukseen hakeutuva ja myöhemmin myös alan ammattilainen.

Pelastaja- ja päällystötutkinnon suorittaminen osin päällekkäisinä opintoina on nopeampi tapa saada pätevyys miehistön ja päällystön tehtäviin verrattuna perinteisempään etenemiseen pelastajatutkinto – työssä olo - päällystötutkinto. Tällä hetkellä päällystön edustajista ei ole pelastusalalla ainakaan vielä pulaa, mutta pelastajia tarvitaan huomattavasti suurempi määrä jo tulevina vuosina. Pelastusalan päällystötutkinnon päivätoteutukseen hakee pääsääntöisesti iältään nuoria henkilöitä. On syytä pohtia, olisiko kenties päällystötutkinnon alkuosuuden aikana tarkoituksenmukaista kertoa painokkaammin mahdollisuudesta jatkaa monimuotovaiheen jälkeen pelastajakurssille.

2 PELASTUSTOIMEN TOIMINTAKENTTÄ JA AMMATILLINEN KOULUTUS

2.1 Toimintaa ohjaavat säädökset ja ohjeet

Pelastusalan toimintaa ohjaavat erilaiset säädökset ja lait sekä strategiat, joita ovat esimerkiksi pelastuslaki (379/2011), laki Pelastusopistosta (607/2006) ja Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia vuoteen 2025 (Sisäministeriö 2016). Sisäministeriön tehtävänä on johtaa, valvoa ja ohjata pelastustoimen palvelujen saatavuutta sekä huolehtia pelastustoimen valtakunnallisista järjestelyistä ja valmisteluista. Lisäksi tehtäviin kuuluu eri ministeriöiden ja toimialojen toiminnan yhteensovittamista pelastustoimessa. (Pelastuslaki 379/2011, 23 §.)

Aluehallintoviraston toimintaan kuuluu valvoa pelastustointa ja pelastustoimen palvelujen saatavuutta sekä tasoa alueellaan. Lisäksi aluehallintovirasto tukee sisäministeriön toimintaa ja huolehtii muista tehtävistä, jotka on annettu aluehallintovirastolle pelastuslain perusteella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säädöksiä sisäministeriön ja aluehallintoviraston tehtävistä. Valtioneuvosto päättää maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin, joita on 22. Pelastustoimen alueisiin kuuluvilla kunnilla pitää olla voimassa oleva sopimus pelastustoimen järjestämisestä. (Pelastuslaki 379/2011, 23–24 §.)

Pelastustoimintaan kuuluvat hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuudessa olleiden uhrien tai siihen vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät viestintä-, johtamis-, huolto- ja muut tukitoiminnot. Pelastuslaitoksen vastuulla ovat pelastustoimintaan kuuluvat tehtävät. Pelastuslaitos hoitaa tehtäviä, joissa tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka edellyttää kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen terveyden tai hengen, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi. (Pelastuslaki 379/2011, 32 §.)

Valtion vastuulla on pitää huolta pelastustoimen ammatillisen koulutuksen järjestämisestä ja tämän lisäksi muusta pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta, niin kuin Pelastusopistosta annetussa laissa säädetään. Myös jokin muu julkisyhteisön ylläpitämä oppilaitos voidaan hyväksyä järjestämään pelastusalan perusopetusta. Tällä hetkellä poikkeusluvan varassa toimivasta Helsingin pelastuskoulusta valmistuu Pelastusopiston lisäksi alan ammattilaisia. (Pelastuslaki 379/2011, 55 §.)

Pelastusopiston tehtäviin sisältyy ammatillisen peruskoulutuksen järjestäminen pelastus- ja hätäkeskustoimelle, pelastustoimen päällystölle järjestettävä ammattikorkeakouluopetus, poikkeusolojen varautumiseen ja häiriötilanteisiin liittyvä opetus sekä pelastustoimen kehittämis- ja tutkimustoiminnasta huolehtiminen. Lisäksi Pelastusopiston vastuulla on järjestää kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen rekrytointia, logistisia ja materiaalisia valmiuksia ja huolehtia

valtakunnallisesta koulutuksesta kansainvälisessä pelastustoimessa. Tehtäviin kuuluu myös vastata pelastustoiminnassa toimivien sivutoimisten henkilöiden opetussuunnitelman valmistelusta, kehittämisestä ja ylläpidosta, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta ja opetusmateriaalin tuottamisesta. (Laki Pelastusopistosta 607/2006, 2 §.)

Henkilöltä, joka osallistuu pelastustoimintaan päätoimisena työntekijänä, vaaditaan tehtävää vastaava tutkinto. Miehistöön kuuluvalta henkilöltä edellytetään pelastuslain nro 55 §:ssä tarkoitettussa oppilaitoksessa suoritettua pelastajatutkintoa tai vaihtoehtoisesti vastaavaa tutkintoa aikaisemmassa oppilaitoksessa. Alipäällystön tehtävää tekevällä henkilöllä pitää olla suoritettuna pelastuslain vaatimassa oppilaitoksessa alipäällystötutkinto tai päällystötutkinto. Päällystöön kuuluvan henkilön kelpoisuusvaatimuksena on pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittaminen, joka vastaa päällystön kelpoisuutta. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 6 §.)

Pelastustoimella on suuri merkitys turvallisen ja kriisinkestävän Suomen rakentamisessa. Pelastustoimen strategiassa korostetaan yhteistyön merkitystä, jotta asetettuihin tavoitteisiin voidaan päästä. Yksikään viranomainen ei onnistu niissä itsenäisesti. Pelastustoimen toiminta-alue on hyvin laaja, mistä aiheutuu omat haasteensa tavoitteiden saavuttamiselle ja käytännön toteutumiselle. Yhteiskunnan ja toimintaympäristön muuttuminen vaikuttaa myös oleellisesti pelastustoimen haasteisiin ja edellyttää uusia toimintatapojen kehittämistä. Esimerkiksi teknologian kehitys, talouden kiristyminen ja kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä väestö- ja aluerakenteessa tapahtuviin muutoksiin vastaaminen ovat olennaisia ilmiöitä koskien pelastustointia. (Sisäministeriö 2017, 4.)

Pelastustoimen toiminta-ajatuksena on parantaa turvallisuuden tasoa kaikissa oloissa eli myös poikkeusoloissa, ja se tehdään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Toiminta-ajatukseseen sisältyy kokonaisvastuu pelastustoimesta: tavoite vähentää onnettomuuksia, rajoittaa onnettomuuksien seurauksia, osallistua siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen, hyödyntää pelastustoimen valmiutta laajemmin kuin nykyään ja tuottaa ensihoito- ja ensivastepalveluja. Pelastustoimelle kuuluu vuoteen 2025 mennessä saavutettavaksi asetettuja kansallisia tavoitteita. Niitä ovat jatkuva kokonaiskuvan luominen yhteiskunnan kriiseistä, valmius vastata riskeihin pelastustoimessa, siviilivalmiudessa luotettuna yhteistyökumppanina ja vahvana yhteensovittajana toimiminen. Palvelut tulee järjestää kustannustehokkaasti, yhdenmukaisesti ja laadukkaasti. Jokainen toimija kantaa vastuun omasta, yhteisönsä ja ympäristönsä turvallisuudesta. Tavoitteena on myös pelastustoimen toimintatapojen kehittäminen aktiivisesti ja henkilöstön hyvinvointi. (Sisäministeriö 2016, 4.)

Sekä Sisäisen turvallisuuden strategian että pelastustoimen toimintaohjelman (Lepistö & Heliskoski 2019) tavoitteena on tehdä Suomesta monialaisen yhteistyön ja eri toimenpiteiden avulla maailman turvallisimaksi maa asua, tehdä työtä ja toimia yrittäjänä. Sisäinen turvallisuus tarkoittaa yhteiskunnan

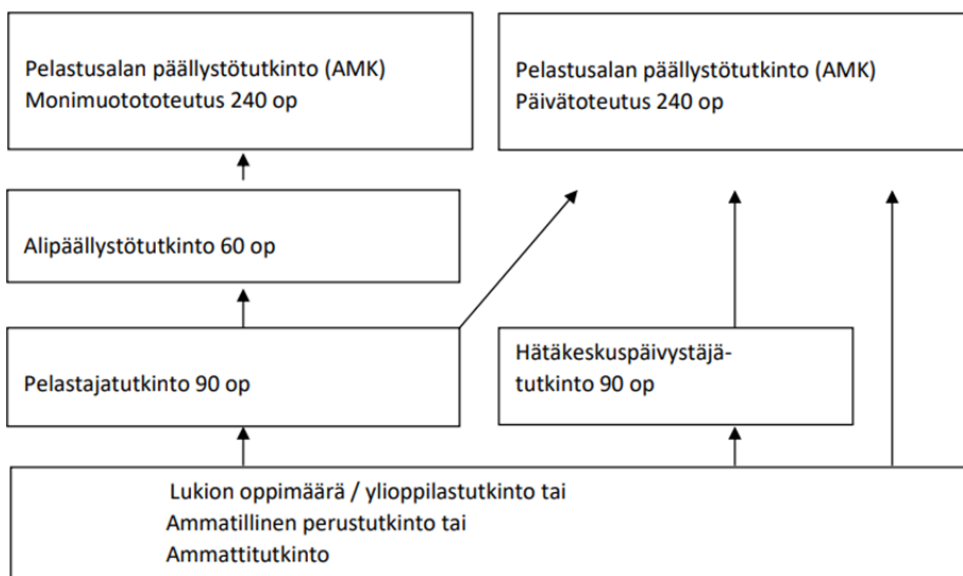

ominaisuuksia, joiden ansiosta ihmiset pystyvät nauttimaan oikeusjärjestelmän takaamista vapauksista ja oikeuksista ilman pelkoa häiriöistä, rikollisuudesta ja onnettomuuksista. (Sisäministeriö 2017, 5.) Pelastusviranomaisen vastaa sisäisen turvallisuuden ylläpidosta yhdessä muiden viranomaisten kanssa. Suomen muuttunut turvallisuusympäristö aiheuttaa uusia haasteita jokaiselle viranomaiselle. Vähenevien resurssien takia viranomaisresurssien uudelleenarviointia on tehtävä, jotta pystytään kriittisten perustehtävien lisäksi hoitamaan uusia monimuotoisia turvallisuusuhkia. (Sisäministeriö 2017, 16.)

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmassa (Lepistö & Heliskoski 2019) painopistealueita ovat lapsiin ja nuoriin, yhteistyön kehittämiseen ja välittämisen tunteen vahvistamiseen liittyvät toimet. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sidosryhmätyön parantamista, pelastustoimen palveluiden kehittämistä ja väestöryhmien turvallisuusosaamisen lisäämistä. Toimintaohjelmaan kirjatuilla kahdeksalla vaikuttavuustavoitteella ja noin 250 yksittäisellä toimenpiteellä voidaan vastata moniin sisäisen turvallisuuden ja pelastustoimen strategisiin haasteisiin. (Lepistö & Heliskoski 2019, 5.)

2.2 Pelastajakurssin ja päällystökurssin rakenne ja tavoitteet

Pelastusopisto on valtakunnallinen turvallisuusalan koulutuskeskus. Oppilaitoksessa järjestetään hätäkeskusten ja pelastustoimen ammatillista täydennys- ja peruskoulutusta, kansainvälisiin siviilikriisinhallinnan tehtäviin valmentavaa koulutusta ja varautumiskoulutusta. Lisäksi Pelastusopisto ylläpitää pelastustoimen keskuskirjastoa ja on vastannut vuodesta 2019 lähtien myös lakisääteisestä sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmästä. Tutkintoon johtavia koulutuksia ovat pelastajatutkinto, hätäkeskuspäivystäjätutkinto, alipäällystötutkinto ja pelastusalan päällystötutkinto (AMK). (Pelastusopisto 2021a.) Pelastusopiston ammatillisten tutkintojen järjestelmän eteneminen on näkyvillä kuvassa 1.

Kuva 1: Pelastusopiston ammatillisten tutkintojen järjestelmä. (Pelastusopisto 2021b, 4.)

Pelastajatutkinnon suorittaminen kestää puolitoista vuotta eli yhteensä kolme lukukautta. Tutkinnon suorittamisen jälkeen henkilöllä on pätevyys toimia pelastajan, palomiehen ja palomiessairaankuljettajan tehtävissä. Tutkinnon tavoitteena on kouluttaa monitaitopelastajia, joilla on tutkinnon suoritettuaan hyvät taidolliset ja tiedolliset valmiudet suoriutua pelastuslaitoksen monipuolisista tehtävistä. Tehtävälueisiin kuuluu pelastustoiminta, ensihoito, onnettomuuksien ehkäisy, valistus ja neuvonta sekä väestönsuojelun miehistötason tehtävät. Tutkinnon laajuus on 90 opintopistettä. Tutkinto rakentuu perusopinnoista (14 op) ja ammattiopinnoista, jotka jaetaan kolmeen osaan (yhteensä 76 op): onnettomuuksien ehkäisy (10 op), pelastustoiminta (37 op) ja ensihoito (29 op). Työelämään siirtymisen jälkeen pelastajan pitää jatkuvasti kehittää itseään ammatillisesti ja samalla miettiä mahdollista urapolkua. (Pelastusopisto 2022a.)

Pelastajaopintoihin sisältyy paljon harjoittavaa opetusta Pelastusopiston harjoitusalueella. Pelastajan ammatissa tarvitaan monipuolisia kädentaitoja, ja niitä pitää pystyä hyödyntämään oikealla tavalla erilaisilla pelastustehtävillä. Pelastajatutkinnon suorittamiseen sisältyy lukuisia tavoitteita. Opintojen jälkeen pelastajan tulee olla sisäistänyt pelastustoimen ja terveydenhuollon arvomaailman sekä ammatissa toimimisen edellytykset, ymmärtää ja tietää onnettomuuksien ehkäisytyön yhteiskunnallinen merkitys ja osata toimia pelastusryhmän jäsenenä. Hänen tulee tuntea pelastusryhmän johtamisen periaatteet, pystyä soveltamaan ja hyödyntämään ensihoidossa opetettuja tietoja ja taitoja perustason ensihoidossa sekä kyetä toimimaan hyvässä yhteistyössä vapaaehtoisen palokuntatoiminnan kanssa. (Pelastusopisto 2022c.)

Pelastajakurssin hakumenettelyyn kuuluu kolme eri vaihetta. Tutkintoon hakevan on käytävä lääkärintarkastuksessa ja fyysisen toimintakyvyn testauksessa Pelastusopiston hyväksymässä testipaikassa, joita on Suomessa yhteensä viisi. Fyysinen toimintakyvyn testi koostuu neljästä lisäpainoilla ja kehonpainolla tehtävistä liikkeistä. Mikäli fyysinen testi on läpäisty, hakija voi täyttää sähköisen hakemuksen. Kolmanteen vaiheeseen kuuluu valintakokeen suorittaminen Pelastusopistolla. (Pelastusopisto 2021b, 11.) Valintakokeessa tarkastellaan hakijan fyysistä suorituskkyä ja psyykkistä soveltuvuutta pelastajan tehtäviin. Fyysistä suorituskkyä mitataan 12 minuutin juoksutestillä, uintitaitotestillä ja fobiatesteillä. Lopullinen opiskelijavalinta tehdään lihaskuntotestien alkupisteiden ja valintakoemenestyksen perusteella. (Pelastusopisto 2021b, 14–15.)

Pelastusalan päällystötutkinnon (AMK) suorittaminen kestää neljä vuotta ja tutkinnonanto-oikeus on Poliisiammattikorkeakoululla, mutta koulutus järjestetään Pelastusopistolla. Tutkinto on mahdollista käydä päivä- tai monimuoto-opintoina. Monimuoto-opiskelijan on pitänyt suorittaa pelastaja- ja alipäällystötutkinto ennen koulutuksen alkamista. Opintojen suorittamisen jälkeen valmistuneella on valmiudet toimia turvallisuus- ja pelastusalan kunnallisen ja yksityisen puolen johto- ja esimiestehtävissä. Tutkinnon painopisteinä ovat riskienhallinta, pelastustoiminnan johtamisvalmiudet, onnettomuuksien ehkäisy, varautuminen ja turvallisuusjohtaminen. (Pelastusopisto 2022d.)

Pelastusalan päällystötutkinto rakentuu perusopinnoista, vaihtoehtoisista ja yhteisistä ammattiopinnoista, työharjoittelusta, vapaasti valittavista opinnoista ja opinnäytetyöstä. Ammattiopinnot jaetaan onnettomuuksien ehkäisyyn, pelastustoiminnan, hallinnon ja johtamisen opintoihin. Ammattiopintojen tavoitteena onnettomuuksien ehkäisyssä on esimerkiksi se, että tutkinnon suorittanut käsittää, miten onnettomuuksien ehkäisytyön tietämystä voidaan hyödyntää pelastustoimessa. Pelastustoiminnan opinnoissa tavoitteena on tietämys eri onnettomuustyypeistä siten, että valmistumisen jälkeen henkilö pystyy valitsemaan turvallisen ja tehokkaan pelastustoiminnan edellyttämät torjuntamenetelmät ja osaa soveltaa niitä pelastustoiminnan johtamisessa. Hallinnon ja johtamisen opintojen tavoitteena on esimerkiksi henkilöstöjohtamisen tärkeyden tiedostaminen työyhteisössä ja hyvät tiedot henkilöstöjohtamisen keskeisistä osa-alueista. (Pelastusopisto 2022e.)

Kaikissa pelastusalan päällystätehtävissä korostuu tulevaisuusosaaminen ja vuorovaikutusjohtaminen sekä kehittämis- ja suunnitteluvalmiudet, kansainvälinen osaaminen ja kokonaisvaltainen turvallisuusajattelu. Tehtävässä edellytetään myös ongelmanratkaisukykyä, oppimisvalmiuksia ja vuorovaikutustaitoja. Palopäällystön virkanimikkeitä pelastustoimessa ovat esimerkiksi palomestari, palotarkastaja, palopäällikkö ja valmiuspäällikkö. Lisäksi päällystötutkinto antaa kelpoisuuden hakea hätäkeskuksen päällikön virkoja. (Pelastusopisto 2022f.)

Pelastusalan päällystötutkintoon haetaan internethaun kautta. Valintakokeeseen kutsutaan kaikki hakukelpoiset hakijat. Koepäivät muodostuvat kahdesta päivästä, joihin kuuluu erilliset kokeet johtamisesta, onnettomuuksien ehkäisystä, matematiikasta ja soveltuvuudesta. Toisena päivänä pidettävään soveltuvuuskokeeseen pääsee aloituspaikkoihin verrattuna kolminkertainen määrä kokeilaita. Soveltuvuuskokeessa mitataan hakijan psyykkistä soveltuvuutta pelastusalalle. Eri kokeiden pisteet lasketaan yhteen, mistä muodostuu hakijan yhteispistemäärä. Lopullisiin pisteisiin on mahdollista saada ylimääräisiä pisteitä, mikäli hakijalla on aikaisempaa työkokemusta pelastustoimesta tai hätäkeskustoiminnasta. (Pelastusopisto 2021b, 38–39.)

2.3 Tilastotietoa Pelastusopiston toiminnasta ja opiskelijoista

Pelastajatutkintoa on auditoitu ulkoisesti vuonna 2013. Ulkoisen auditoinnin tarkoituksena oli löytää tutkinnon vahvuuksia ja parantamisalueita, jolloin pystytään panostamaan paremmin tutkinnon kehittämiseen tulevaisuudessa. Opetushallituksen tekemä auditointi perustui Helsingin pelastuskoulun ja Pelastusopiston tekemään toiminnan kuvauksiin, kirjallisiin dokumentteihin, itsearviointeihin ja oppilaitoksiin tehdyillä auditointikäynneillä saatuihin tietoihin. Auditointikäyntien suorittajat haastattelivat oppilaitosten johtoa, henkilöstöä ja opiskelijoita. Lisäksi käynneillä tutustuttiin koulun tiloihin, välineisiin, laitteisiin ja dokumentteihin. Auditointiin saatiin myös tietoa raportointia varten kahdelta pelastuslaitoksen johdon edustajalta ja seitsemältä pelastajatutkinnon suorittaneelta henkilöltä puhelimen välityksellä. (Opetushallitus 2013, 3.)

Oppilaitokset tekivät auditoinnissa toiminnankuvauksen ja itsearvioinnin toiminnastaan. Tämän jälkeen auditointiryhmä laati raportin. Pelastajatutkinnon rakenteessa ja Pelastusopiston toiminnassa esiintyi raportin mukaan lukuisia vahvuuksia ja myös kehittämistä vaativia osa-alueita. Pelastusopiston toimintaa on kehitetty jatkuvasti auditointien ja palautetiedon perusteella. Opiskelija-arvioinnin, vuosittaisen suunnittelun ja suunnitelmaprosessin avulla opetustoimintaa ja koulutusprosessia kehitetään jatkuvasti. Pelastajatutkinnon opetuksessa hyödynnetään paljon eri tuntiopettajien osaamista. Esimerkiksi Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstö käy säännöllisesti opettamassa pelastajaopiskelijoita. Tämä mahdollistaa työelämälähtöisyyden hyödyntämistä opetuksessa. Opiskelijat olivat tehtyjen haastatteluiden perusteella tyytyväisiä saamaansa opetukseen ja annetut kurssipalautteet viestivät tyytyväisyydestä. Tutkinnon aikana saadaan pääasiallisesti saavutettua keskeiset osaamisalueet. Jokaisen kurssin jälkeen kerätään järjestelmällisesti opiskelijapalautetta. Palautteisiin reagoidaan herkästi ja opetussuunnitelmaan tehdään muutoksia tarvittaessa. (Opetushallitus 2013, 3–5.)

Vaikka Pelastusopiston toiminnan todettiin vuoden 2013 raportissa olevan hyvällä tasolla, myös kehitettävää löytyi. Pelastajatutkinnon jälkeiseen urapolkusuunnittelua voitaisiin kehittää ja laajentaa eri mahdollisuuksia. Pelastusalan urapolun todettiin olevan hyvin kapea. Pelastusopisto järjestää erilaisia täydennys- ja lisäkoulutuksia, mutta vaihtoehtoisia tehtäviä valmiustoiminnan lisäksi on pelastuslaitoksilla vain rajallinen määrä. Fyysiset edellytykset pelastajan työhön ovat vaativat, ja esimerkiksi pelastussukelluskelpoisena pysyminen 65 ikävuoteen asti on haastavaa. (Opetushallitus 2013, 6–7.)

Pelastusopiston toiminnasta tehdään vuosittain tulossopimus. Sisäministeriön pelastustoimen visiona on seuraava: ”Arjen turvallisuus kuuluu kaikille ja Suomi on maailman turvallisimaa maata asua”. Tulossopimuksessa vuosille 2021–2025 sisäministeriön hallinnonalalla on viisi strategista päätavoitetta: turvallisuuden tunnetta pidetään korkealla; omaisuus, ympäristö ja ihmiset ovat turvassa; kansallisen turvallisuuden uhat torjutaan; maahanmuutto on yhteiskunnallisesti kestävä ja hallittua ja hyvinvoiva henkilöstö mahdollistaa strategisen toimeenpanon. (Sisäministeriö 2021, 1.)

Sisäministeriö ja Pelastusopisto ovat laatineet myös virastokohtaisia tavoitteita. Esimerkiksi yhtenä osana konsernistrategiaa on huolehtia siitä, että sisäisen turvallisuuden palveluiden eri tuottajat ovat tavoitettavissa ja näkyvissä. Lisäksi uhkaavat tilanteet tulee tunnistaa ja niihin pitää kyetä viiveettä reagoimaan. Toiminnallisena tavoitteena on, että Pelastusopiston koulutus sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ovat laadukkaalla tasolla. (Sisäministeriö 2021, 2.)

Pelastusopiston opiskelijamäärää ollaan lisäämässä tulevina vuosina. Pelastuslaitoksilla on paljon haasteita saada riittävästi henkilökuntaa, vaikka luokkakokoja lisättiin vuonna 2021. Esimerkiksi vuosina 2019–2021 valmistuvia pelastajia on ollut vuodessa noin 120. Suunnitelmien mukaan

vuonna 2022 tavoitteena on saada 129 valmistuvaa pelastajaa työelämään. (Sisäministeriö 2021, 2.) Pelastusalan päällystötutkinnon opiskelijamäärät pysyvät näillä näkymin samalla tasolla kuin ennen. Päivätoteutuksena tapahtuvaan päällystötutkinnon opiskeluun hyväksytään yleensä noin 30 opiskelijaa vuosittain. Monimuotototeutus-opintoihin haetaan joka toinen vuosi 20 opiskelijaa.

3 PELASTUSOPISTON PEDAGOGIIKKA

Pelastusopiston pedagogiikka perustuu konstruktiviseen oppimiskäsitykseen, jossa aiemmin opittua tietoa sovelletaan uusien asioiden oppimiseen. Oppimista toteutetaan monimuotoperiaatteen mukaan, jossa opiskeltava aihe määrittää, miten oppimisympäristö muuttuu. (Pelastusopisto 2022g.) Kun suoritetaan päällystötutkintoa ensin ja sitten vasta pelastajatutkinto, voi helpommin niveltää käytännönläheisemmän pelastajatutkinnon uudet asiat laajemman sisällön päällystökursin teoriaan. Tämä tukee konstruktivisen oppimisperiaatteen noudattamista ja helpottaa kokonaisuusien hahmottamista myös käytännön työelämässä.

3.1 Oppimisympäristö ja -prosessi kouluttajan ja opiskelijan näkökulmasta

Keskeinen osa oppimisen ohjaamista on vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa. Vuorovaikutuksessa saadun palautteen tarkkuus ja monipuolisuus vaikuttavat opiskelijan minuuteen ja itsearvostukseen: tärkeänä pidetyt asiat ja tavoitteet rakentuvat opiskeluprosessissa mukana olevien eli opettajien, vertaisten ja lähipiirin kanssa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Opettaja pystyy vaikuttamaan opiskelijan opiskelulle asettamiin tavoitteisiin merkittävästi. (Halinen ym. 2016, 202.)

Eri tutkintojen perusteisiin, mukaan lukien pelastusala, on kirjattu tavoitteeksi, että opiskelijoita autetaan kehittämään oppimisstrategioitaan. Näillä tarkoitetaan menetelmiä, joiden avulla muistamista ja oppimista tehostetaan sekä helpotetaan. Oppimisstrategiat voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään, joita ovat kertaus-, muokkaus- ja organisointistrategiat. Opettajalla on tässä oma roolinsa, koska hän pystyy auttamaan opiskelijan oppimista opettamalla oppimisstrategioita heille. Esimerkiksi organisointistrategiassa opettavien asioiden välille muodostetaan yhteys eli hahmotetaan opiskeltavasta asiasta kokonaisuuksia, vaikka käsitekartan avulla. (Halinen ym. 2016, 244–245.)

Ympäröivät kulttuuriset tekijät ja sosiaalinen vuorovaikutus ovat yksilön kehityksen sekä oppimisen kannalta tärkeitä, minkä takia vuorovaikutussuhteiden laatu vaikuttaa merkittävästi opiskelijan kehitykseen. Opiskelijan ja opettajan välinen pedagoginen suhde on tärkeässä roolissa ajattelun taitojen ja oppimisen kannalta. Vuorovaikutussuhteet ovat oppilaitoksissa jatkuvassa muutostilassa, mikä tekee oppimisen ohjaamisesta hyvin haasteellista. Opettamisessa edellytetään vankkaa ja monipuolista tietopohjaa. Tämän lisäksi työssä pitää olla valmius nopeasti vaihtuviin tilanteisiin ja olla valmiina improvisoimaan, mutta silti noudattaa työtä ohjaavia normeja. Opettajan pitää pystyä erottamaan, mikä on joissakin tilanteissa sopivaa tai epäsopivaa, hyväksyttävää tai kiellettyä. (Halinen ym. 2016, 204.)

Ihanteellinen oppimisympäristö voidaan jakaa neljään osa-alueeseen: opittavat sisällöt, opetusmenetelmät, jaksotus sekä sosiologiset ja sosiaaliset piirteet. Opittavat sisällöt koostuvat oppiainekohdaisesta tiedosta, heuristisista strategioista eli ongelmanratkaisun strategioista, ohjausstrategioista

ja oppimisstrategioista. Mallintaminen, valmentaminen (ohjaus), tukeminen ja tuen asteittain vähentäminen, ilmaiseminen, reflektio ja tutkiminen ovat kaikki erityyppisiä opetusmenetelmiä. Oppimisympäristön jaksotus tarkoittaa sitä, että opetus jaetaan asteittain lisääntyvään tehtävien kompleksisuuteen, lisääntyvään monipuolisuuteen ja kokonaisuuteen ennen osia. Tilannesidonnainen oppiminen, asiantuntijan toimintakulttuuri, sisäinen motivaatio, yhteistyö ja kilpailu kokoavat sosiologiset ja sosiaaliset piirteet. (Tynjälä 1999, 138.)

Pelastustoimen oppimis- ja toimintaympäristöt ovat monipuoliset ja vaihtelevat. Pelastusalan päällystötutkinnon tavoitteena on tuntea eri onnettomuustyyppit sillä tavalla, että tutkinnon suorittanut pystyy valitsemaan turvallisen ja tehokkaan pelastustoiminnan edellyttämät torjuntamenetelmät ja lisäksi kykenee niitä soveltamalla johtamaan pelastustoimintaa. (Pelastusopisto 2022e.) Pelastajatutkinnon tavoitteet ovat enemmän käytännönläheisiä, ja niissä tuodaan konkreettisen työn sisältö esiin esimerkiksi onnettomuuspaikalla toimimisessa. Pelastajat osaavat ja tietävät pelastustoiminnan perusteet, pystyvät toimimaan osana pelastusryhmää onnettomuuspaikalla sekä tuntevat pelastusryhmän johtamisen periaatteet. (Pelastusopisto 2022c.)

3.2 Opiskelijan ohjaaminen ja pedagogiikka

Opiskelijan ohjaamiseen liittyvän opettamisen ja osaamisen keskiössä on opiskelijan ja opettajan välinen pedagoginen suhde. Henkilökohtainen opettajan ja kunkin opiskelijan välillä oleva pedagoginen suhde ei ole pelkästään tavoitteiden saavuttamista, vaan se on kokemus ja merkityksellinen tilanne jo itsessään. Opettaminen on välittämistä, mikä tarkoittaa, että opettaja kannustaa, auttaa, rohkaisee ja huolehtii opintoryhmistä ja yksittäisistä opiskelijoista. Opettaja on tietoinen opiskelijoiden tilanteesta yksilönä ja ryhmänä, mikä vaatii perehtymistä ja taustojen tuntemista. Opettajan työssä isoimmassa roolissa vuorovaikutuksellisessa pedagogisessa suhteessa tulisi olla huomauttavuus, hienotunteisuus ja tahdikkuus. (Halinen ym. 2016, 204.)

Pedagogisessa suhteessa on tärkeää osata tulkita opiskelijoiden sanallista ja sanatonta viestintää ja tunteita. Esimerkiksi arvostamisesta ja arvoista voidaan tehdä johtopäätöksiä tunteista, koska tärkeät asiat herättävät eri henkilöillä erilaisia tunteita. Kun opettajalla on myönteisiä tunteita, sillä on havaittu olevan myönteinen vaikutus opiskelijan motivaatioon ja kiinnostukseen. Opettajat pyrkivät muodostamaan ja luomaan yhdessä opiskelijoiden kanssa tietoisesti hyvän opiskeluilmapiirin, jolla on vaikutusta oppimiseen. Myös opiskelijoiden ja ryhmän tunnetilaan ja asennetta opiskeluun pyritään ohjaamaan suotuisaan suuntaan eri ohjauskeinojen avulla, mikäli tilanne on kehittymässä haasteelliseen tai kielteiseen suuntaan jostain syystä. (Halinen ym. 2016, 205.)

Ohjatulla oppimiskokemuksella tarkoitetaan tapahtumaa, jossa opiskelijan oppimista pyritään muokkaamaan ohjauksella ja vaikuttamaan siihen, miten hän näkee omat kehittymisen mahdollisuutensa. Opettaja pyrkii siis tuomaan opiskelijan vahvuuksia hänelle esille niin, että hän myös itse

huomaa onnistuvansa. Jotkut opiskelijat tarvitsevat enemmän opettajan ohjausta kuin toiset. Pystyvyyden tunne on tärkeä osa oppimistapahtumaa. Tietyissä tilanteissa voi olla tarpeellista ohjata opiskelijaa itsensä haastamiseen, päämäärien asettamiseen ja niihin pyrkimiseen. Ohjattu oppimiskokemus muodostuu kolmesta pääperiaatteesta, mikä erottaa sen suorasta opettamisesta ja vuorovaikutuksesta: tavoitteellisuus ja vastavuoroisuus, merkityksellisyys ja siltaaminen. Ohjaava opettaja saa siltaamisen avulla opiskelijan ymmärtämään, miten opetettava asia liittyy menneeseen ja tulevaan sekä erilaisiin tilanteisiin. (Halinen ym. 2016, 210.)

Oppiminen yksin ja ryhmässä

Sosiaalisessa tilanteessa muuttujia on enemmän. Muun muassa sosiaalinen tilanne saattaa motiivoida yksilöä tai aiheuttaa ristiriitoja muiden kanssa. Parhaimmillaan kaikki ryhmän jäsenet tukevat ja motivoivat toisiaan, jolloin jokaisen tekeminen tehostuu. (Salmela-Aro & Aunola 2018, 143.)

Oppiminen tapahtuu niin yksin kuin ryhmässä, ja näitä osa-alueita ei voida asettaa paremmuusjärjestykseen. Ryhmätyöskentelyä koskevissa tutkimuksissa on huomattu monia tekijöitä, jotka edistävät ryhmätyöskentelyn kautta tapahtuvaa oppimista. Niitä ovat ryhmän jäsenten keskinäinen myönteinen riippuvuus, hyvä vuorovaikutus, ryhmän jäsenet kantavat vastuunsa, sosiaalisissa taidoissa ja ryhmätyötaitoissa on harjaannuttu yhdessä tehden ja ryhmä kykenee arvioimaan toimintaansa. (Tynjälä 1999, 156–158.)

Ryhmätyöskentelyssä tapahtuvan oppimisen etuina ovat esimerkiksi tiedollisten tehtävien kuormituksen jakautuminen usean opiskelijan kesken ja yhteisen työskentelyn sekä ajatustenvaihdon kautta kehittyvät vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaidot. Ryhmän jäsenten toisiltaan saama tuki parantaa opiskelumotivaatiota ja antaa myönteistä kokemusta yhdessä tekemisestä. Haasteita saattavat aiheuttaa ryhmän jäsenten välille muun muassa erilaiset luonteet ja sosiaaliset taidot, näkemuserot tehtävän jaosta ja työskentelyn etenemisestä sekä hankaluus hahmottaa kokonaisuutta tehtävänannosta. Ryhmätyöskentelyyn tarvitaan selkeät ohjeet ja etenemissuunnitelma, joissa opettajan ohjaava rooli on merkityksellinen. (Tynjälä 1999, 167–168.)

Opettajan toimintatapa, ryhmän toiminta ja ryhmässä tapahtuva kommunikaatio voidaan jakaa kolmeen vuorovaikutuksen laatuun vaikuttavaan tekijään. Näitä ovat tunnetuki, ohjauksellinen tuki ja toiminnan organisointi. Tunnetuki rakentuu opiskelijan ja opettajan ja myös opiskelijoiden keskinäisistä suhteista, vuorovaikutussuhteen läheisyydestä ja ryhmän ilmapiiristä. Toiminnan organisoinnissa on kyse toiminnan tavoitteellisuudesta ja tehokkuudesta. Ohjauksellinen tuki taas on esimerkiksi ongelmanratkaisun ja ymmärtämisen tukemista. (Halinen ym. 2016, 214.)

Motivaatio ja oppiminen

Opiskelumotivaatio rakentuu ikään kuin kehämäisesti eli yksittäisen oppimistilanteen jälkeen saadaan palautetta, minkä jälkeen henkilö saa käsityksen omasta oppimisestaan. Kyseisten asioiden perusteella muodostuu yleinen kiinnostus opiskeluun ja uuden oppimiseen. Opiskelumotivaation uskotaan kehittyvän huomattavasti sosiaalisissa kanssakäymisissä. Tämän takia opettajalla on suuri merkitys motivaation tukemisessa. (Salmela-Aro & Kaunola 2018, 181–182.)

Opiskelija voi asettaa erilaisia tavoitteita oppimiselleen, joiden avulla opiskelu voi olla entistä miellekkäämpää. Tavoitteet voivat olla erityyppisiä kuten tehtävän suorittamisen tavoite, opetuksellinen tavoite ja tiedonrakentamisen tavoite. Pelkässä läpipääsytavoitteessa pyritään vain suoriutumaan tehtävästä ja opetuksellisessa tavoitteessa opiskelija pyrkii oppimaan käsiteltävät asiat. Tiedonrakentamisen tavoitteessa opiskelija pyrkii syvällisemmin perehtymään aiheeseen ja soveltamaan tietoa aikaisemmin opittuun. (Tynjälä 1999, 147.)

Se, miten opettaja uskoo opiskelijan älylliseen kyvykkyyteen tai sen potentiaaliin, voi olla merkityksellinen asia opiskelijan edistymiseen opiskeluissaan. Opettajan on mahdollista jakaa opiskelijat osaamisprofiileihin, joiden perusteella voidaan asettaa oppimistavoitteita eri vaiheissa oleville opiskelijoille. Tärkeää on huomata opiskelijoiden erilaiset osaamistasot, jotta heitä pystytään ohjaamaan oikealla tavalla. Opettajan toiminnalla on siis suuri merkitys opiskelijan motivaatioon ja suoriutumiseen erilaisissa tehtävissä. (Halinen ym. 2016, 218.)

Erityisesti päälystökurssilla opettajan on varsinkin opiskelun alkuvaiheessa tärkeää huomioida se, että opiskelijoiden taustat ovat hyvin erilaisia. Osalla voi olla paljon työ- ja elämäkokemusta ja pelastajatutkinto jo suoritettuna. Toisilla vastaavasti voi olla nuoren iänkin takia koulutusta ja työkokemusta hyvin vähän.

Oppiminen on nykyisin yhä enemmän oppijan omalla vastuulla. Lisäksi on huomioitava, että mitä pidemmälle opinnoissa edetään, sitä enemmän vastuu siirtyy opettajalta opiskelijalle. Vastuun kasvaessa tarvitaan myös lisää motivaatiota oppimiseen. Opintoja suoritetaan itsenäisesti ja ryhmässä eli opiskelussa tarvitaan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja ja sen lisäksi yksilöllisiä tulkintoja. (Salmela-Aro & Kaunola 2018, 141.)

Oppimismotivaatioon vaikuttavat monet yksilölliset asiat. Esimerkiksi tilanteessa, jossa tietty oppiaine ei kiinnosta, voi olla hankala löytää motivaatiota opiskella. Lisäksi liian vaikea tehtävä tai alkuun pääsemisen vaikeus vaikuttavat merkittävästi motivaatioon. (Salmela-Aro & Aunola 2018, 143.)

Flow-teorian mukaan aikaisempi myönteinen kokemus ja innostus asiasta voivat saada aikaan uppoutumista opiskeluun niin innolla, että unohtaa ajankulun ja tehtävälle annetut määräajat. Flow-

kokemuksen syntyminen edellytyksenä on asetettujen vaatimusten ja opiskelijan valmiuksien ja kykyjen välinen tasapaino. (Tynjälä 1999, 106.)

Pelastusalan opinnoissa aiempi myönteinen kokemus alalta voi lisätä motivaatiota ja innostusta opiskeltavaan asiaa kohtaan. Tällöin uusi asia on myös helpompi liittää jo aiemmin koettuun ja peilata sitä parhaillaan opiskeltavaan kokonaisuuteen. On tärkeää huomioida, että henkilökohtaisen elämän vaikeudet, kuten läheisen sairastuminen tai taloudelliset ongelmat, vaikuttavat opiskelumotivaatioon ja sen myötä opintojen etenemiseen. Ne voivat jopa estää edellä kuvattuun flow-tilaan pääsyn kokonaan.

Vuorovaikutus- ja opiskelutaidot

Hyvään opettajan ja opiskelijan väliseen vuorovaikutussuhteeseen tarvitaan myönteinen ilmapiiri, opetuksen selkeä rakenne ja oppimisen tuki. Nämä asiat edistävät lisäksi parempia itsesäätelytaitoja, tehtäväsuuntautunutta käyttäytymistä ryhmässä ja vahvempaa sitoutumista opiskeluun. (Salmela-Aro & Kaunola 2018, 186–187.)

Yksilölliset tekijät vaikuttavat opettajan ja opiskelijan vuorovaikutukseen. Esimerkiksi opettajan tunteet, hyvinvointi ja uskomukset heijastuvat suoraan vuorovaikutuksen laatuun ja tätä kautta opiskelijan oppimistuloksiin. On huomattu myös, että opettajan stressaantuminen vaikuttaa oppimismotivaatioon. (Salmela-Aro & Kaunola 2018, 188.)

Opiskelua on mahdollista opetella, se on taito kuten oppiminen ja myös opettaminen. Opiskelutaitojen avulla on mahdollista kehittyä paremmaksi niissä asioissa, joita tavoittelee. Mikään taito ei ole synnynnäinen kyky tai ominaisuus, vaan se on kyvykkyyttä, joka muotoutuu kokemusten, olosuhteiden ja opiskelijan tietoisien toiminnan kautta. Opiskelu sisältää oppimisen lisäksi oppimisympäristöön, opiskelukykyyn ja henkiseen hyvinvointiin, oppimismenetelmiin ja perheeseen sekä vapaa-aikaan liittyviä tekijöitä. Hyvät itsesäätelytaidot sujuvoittavat opiskelua. Itsesäätelyllä viitataan prosesseihin tai taitoihin, jotka voidaan jakaa tulevan opiskelun ja oppimisen ennakointiin, varsinaiseen työskentelyyn ja opiskelu- ja oppimistulosten arviointiin. (Murtonen ym. 2017, 122–123.)

Opiskelukykyyn ja itsesäätelytaitoihin voi liittyä erilaisia haasteita ja ongelmia. Opiskelukykyä ja uuden omaksumista voivat haitata esimerkiksi kognitiiviset esteet kuten lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet tai keskittymisongelmat, ajan ja arjen hallinnan ongelmat, psyykkiseen hyvinvointiin liittyvät asiat kuten stressi, yksinäisyys tai mielenterveyden ongelmat. Lisäksi opiskeluyhteisöön liittyvien ongelmien tai opetushenkilöstön pedagogisten taitojen puutteiden vuoksi opiskelijan voi olla hankalaa ottaa vaikeita asioita puheeksi. (Murtonen ym. 2017, 126.)

Pelastajalta ja päällystön edustajalta vaaditaan ammatissa toimimisessa tietynlaisia taitoja. Mikäli opiskeluvaiheessa henkilöllä on edellisessä kappaleessa mainittujen ongelmien ja haasteiden

kanssa vaikeuksia, voi seuraavien asioiden omaksuminen olla hankalaa. Seuraavissa kappaleissa on kirjattu otteita pelastajan ja päällystön ammattikuvauksista.

”Pelastajan ammatissa fyysinen ja psyykkinen toimintavalmius muodostavat kokonaisuuden. Pelastus- ja ensihoitotilanteissa toimitaan usein suuren henkisen paineen alla. Tällöin pelastajalta vaaditaan luovuutta ja kykyä soveltaa tietojaan ja taitojaan nopeasti ja tehokkaasti, mutta kuitenkin järkevästi.” (Pelastusopisto 2022b.)

”Pelastuslaitosten päällystöltä odotetaan valmiuksia toimia sekä esimiesroolissa että asiantuntijaroolissa. Palopäällystään kuuluvalta edellytetään kykyä diagnostisoida ja ratkoa ongelmia usealla eri tavalla, vuorovaikutustaitoja, paineensietokykyä sekä hyviä oppimisvalmiuksia.” (Pelastusopisto 2022f.)

Arviointi

Hyvässä arvioinnissa ollaan monipuolisia ja kannustavia. Arvioinnin monipuolisuudessa on kyse arvioinnin eri muotojen ja arviointikäytäntöjen käyttämisestä rinnakkain. Lisäksi siinä tarkastellaan oppimisen mahdollisuuksia ja annetaan mahdollisuus näyttää edistymistään ja osaamistaan. Kannustavassa arvioinnissa pyritään huomaamaan opiskelijan omaksumien asioiden ja oppimisprosessin eri vaiheiden sujuvuutta. Opiskelija itse ja opettaja tai ohjaaja tunnistavat opiskelijan vahvuudet ja molempien pitää ottaa tietoisesti huomioon, missä tilanteissa niitä pystytään hyödyntämään. Opettaja ja opiskelijan lähipiiri pystyvät auttamaan kannustavasti opiskelijaa esimerkiksi saamalla hänet pukemaan sanoiksi oppimistaan ja ajatteluaan. Tämä helpottaa opiskeltavan asian omaksumista osaksi aiemmin opittuja tietoja ja taitoja sekä oman elämänpiirin kokonaisuutta. (Halinen ym. 2016, 281.)

Arvioinnilla on useita eri tehtäviä, kuten opiskelijan osaamisen varmistaminen ennen seuraavaan vaiheeseen siirtymistä ja toiminnan ohjaaminen sekä kehittäminen. Opetuksen ja oppimisen arviointi kietoutuvat yhteen. Päätelmät oppimisen arvioinnista ja opiskelijoiden osaamisesta kertovat samalla osaltaan opetuksen onnistumisesta. Arviointia on hyvä tehdä jatkuvana prosessina ja vähintään toiminnan alussa, sen aikana ja lopuksi. (Murtonen ym. 2017, 198–199.)

Arvioinnilla on suuri merkitys oppimiseen. Tehdyistä virheistä ja onnistumisista voidaan oppia paljon. Arvioinnin jälkeisellä palautteella voidaan vaikuttaa positiivisesti opiskelijan oppimiseen. Esimerkiksi kerrotaan, miten tehdyt virheet voidaan korjata, ja keuhataan onnistumisia. Se, miten palaute annetaan, on tärkeää. Jos esimerkiksi palaute annetaan kokonaisuudessaan hyvin negatiivisesti, vaikka suoritus olisi mennytkin pääosin huonosti, voi opiskelijalle tällöin olla suuri merkitys ja kannustava vaikutus pienestä myönteisestä palautteesta ja onnistumisesta. (Halinen ym. 2016, 272.)

Verrattuna perinteiseen arviointiin on konstruktiviseen oppimiskäsitykseen pohjautuvassa arvioinnissa selkeitä etuja. Konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen perustuvassa arvioinnissa korostetaan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista, koetilanteet pyritään järjestämään mahdollisimman luonnollisiksi, arviointiprosessi tehdään yhteistyössä opettajan ja opiskelijan kanssa ja huomion kohteena on koko oppimisprosessi, mutta myös tapahtuneet muutokset ja lopputulos. (Tynjälä 1999, 171.) Kun suoritetaan päällystötutkinto ennen pelastajakurssia, jo päällystökurssilla opittuja asioita pystytään hyödyntämään pelastajatutkinnon opintojen aikana.

Pelastajan ja päällystön tehtävissä edellytetään hyviä työskentely- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskeluaikana tutkinnon suorittajan tulisi omaksua näitä taitoja, joita arvioidaan sekä kirjallisissa että käytännön kokeissa. Ohessa otteita molempien ammattiryhmien ammattikuvauksista koskien työskentely- ja vuorovaikutustaitoja.

”Pelastajana toimiminen edellyttää, että pystyy toimimaan käskyjen alaisuudessa ja sopeutumaan ryhmäkuriin.” (Pelastusopisto 2022b.)

”Kaikissa päällystötehtävissä korostuvat vuorovaikutusjohtaminen, tulevaisuusosaaminen sekä suunnittelu- ja kehittämisvalmiudet, kokonaisvaltainen turvallisuusajattelu sekä kansainvälinen osaaminen.” (Pelastusopisto 2022f.)

4 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA METODOLOGIA

Pelastusalan päällystötutkintoon (AMK) voi hakeutua ilman aiempaa koulutusta tai työkokemusta pelastusalalta. Osa päällystökurssin opiskelijoista hakeutuu jo opiskeluaikana tai valmistumisen jälkeen suorittamaan myös pelastajatutkintoa. Pelastajatutkinnon suorittamisesta päällystötutkinnon kanssa rinnakkain tai peräkkäin ei ole tehty aikaisempaa tutkimusta.

Tutkimuksessa on käytetty määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä. Ennen varsinaisen kyselyn tekemistä tutkintoja samaan aikaan suorittaneille opiskelijoille, jotka kuuluivat kohderyhmään, tehtiin pienimuotoinen pilottikysely. Saadun palautteen perusteella kyselyn lomakkeen sisältöjä muokattiin tutkimuksen tarkoitusta paremmin palvelevaksi.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena hyödyntämällä Webropol- sovellusta. Webropolin avulla tulosten kerääminen oli helppoa ja kohderyhmän sai tavoitettua tehokkaasti sähköpostiin lähetetyn kyselyn vastauslinkin välityksellä. Tutkimuskysely lähetettiin kohdejoukolle vuoden 2021 joulukuussa. Vastausaikaa kyselyyn annettiin kaksi viikkoa. Tammikuussa 2022 lähetettiin uusintakysely uudestaan niille henkilöille, jotka eivät olleet vielä vastanneet.

Kyselylomake (liite 1.) lähetettiin yhteensä 17 henkilölle, joista 13 henkilöä vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli 76 huomioiden sekä joulukuun 2021 kysely että tammikuun 2022 uusintakysely. Kyselyssä oli yhteensä 22 kysymystä, joista osa oli pelkästään valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä ja osa sisälsi myös avoimia kysymyksiä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Taustatiedot

Päällystötutkinnon aloittamishetkellä vastaajat (n=13) olivat iältään 19–22-vuotiaita. Mediaani-ikä oli 20,5 vuotta. Pelastajatutkinnon alkaessa vastaajien ikä vaihteli 20–31 ikävuoden välillä. Mediaani-ikä oli 23,5 vuotta.

Kysymyksissä selvitettiin, minkälainen pohjakoulutus vastaajilla oli ennen päällystötutkinnon aloittamista. Vaihtoehtoina olivat ammatillinen koulutus, lukio, ammattikorkeakoulu, yliopistotutkinto tai jokin muu koulutus. Ammatillisella koulutus pohjalla oli vastaajista viisi ja lukiopohjalla yhdeksän henkilöä. Yksi vastaaja oli valinnut molemmat vastausvaihtoehdot eli ammatillinen koulutus ja lukio.

Taustatietokysymyksissä selvitettiin päällystökurssin ja pelastajakurssin aloittamisvuotta. Päällystötutkinnon aloittamisvuodet jakautuivat vuosien 2009–2017 välille. Pelastajatutkinnon aloittaminen ajoittui vuosien 2014–2020 välille.

Päällystökurssilta valmistuminen ajoittui vuosien 2013–2020 välille, ja yhden henkilön päällystöopinnot olivat vielä kesken. Pelastajakurssilta oli valmistuttu vuosien 2015–2021 aikana, ja yhden vastaajan pelastajatutkinto oli vielä kesken.

Työkokemusta vakinaisessa palokunnassa pelastajan tehtävissä oli seuraavasti: kahdella vastaajalla ei ollut aiempaa työkokemusta ja yhdellätoista alle viisi vuotta. Päällystötehtävissä toimimisesta kolmella ei ollut toistaiseksi työkokemusta, seitsemällä vastaajalla työkokemusta oli alle viisi vuotta ja kolmella työkokemusta oli kertynyt 5–10 vuotta.

5.2 Syyt koulutukseen hakeutumiseen

Syitä hakeutua päällystötutkinto-opiskelijaksi osiossa vastausvaihtoehtoja oli useita, ja tähän kysymykseen kertyi vastaajilta (n=13) yhteensä 30 vastausta. Oma kiinnostus alaa kohtaan oli tärkein syy hakeutua päällystötutkintolinjalle. Noin kolmasosa kyselyn osallistujista vastasi syiksi lisäksi opiskelun tai työkokemuksen ja vapaaehtoisen toimimisen alalla. Lähes puolet vastaajista oli kuulunut koulutuksesta läheisiltään. Vähiten vastauksia keräsi vastausvaihtoehdoista hakuilmoitus koulutuksesta ja keskustelu opinto-ohjaajan tai muun ammattilaisen kanssa.

Pelastajatutkinto-opiskelijaksi hakeutumisen syiksi vastaajat (n=13) valitsivat yhteensä 27 vastausta. Lähes kaikki vastaajat olivat valinneet kysymyksen vaihtoehdoista oman kiinnostuksen, yli puolet työkokemuksen ja neljäsosa vapaaehtoisen toimimisen alalla. Vähiten vastauksia kertyi vaihtoehdoista keskustelu opinto-ohjaajan kanssa, kuulin läheisiltä ja kohdasta muut syyt. Vaihto-

ehtoon muut syyt oli kirjoitettu lisätietoja, joita olivat pelastajan ammattitutkinnon saaminen ja seuraava vastaus: ”*työskentely operatiivisissa tehtävissä, ammattitaidon kehittäminen myös johtotehtäviä varten*”.

Työtehtävät

Pelastajatutkinnon jälkeen vastaajista (n=13) yhdeksän henkilöä oli aikeissa hakeutua tai hakeutui pelastajaksi tai palomies-ensihoitajaksi, kolme paloesimieheksi, viisi palomestariksi ja yksi henkilö teollisuuspalokuntatyöhön. Nykyisissä työtehtävissä vastaajista seitsemän toimii pelastajan tai palomies-ensihoitajan tehtävissä, viisi paloesimiehenä, neljä palomestarina, yksi palopäällikkönä, yksi työttömänä ja kolme opiskelee. Opiskeltavia tutkintoja olivat insinööritieteet ja International Master of Science in Fire Safety Engineering -tutkinto. Annetuista vastausvaihtoehdoista kyselyyn vastaajat olivat valinneet yhteensä 21 kohtaa, eli osa vastaajista tekee useaa tehtävää pelastuslaitoksella tai opiskelee työn ohessa.

5.3 Opiskelumotivaatio

Kyselylomakkeessa oli kysymys siitä, mitkä kolme tekijää vaikuttivat eniten opiskelumotivaatioon. Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että opiskeluympäristöllä ja opiskelutovereilla oli suurin merkitys opiskelumotivaatioon. Kymmenen vastaajaa oli valinnut opiskeluympäristön olevan yksi tärkeimmistä opiskelumotivaatioon vaikuttavista tekijöistä, ja yhdeksän vastaajan mielestä opiskelutoverit olivat merkittävässä osassa motivaation ylläpitämisessä. Seuraavaksi tärkeimpinä opiskelumotivaatioon vaikuttavina tekijöinä pidettiin perhettä, vapaa-aikaa ja harrastuksia.

Viisi henkilöä oli vastannut perheen olevan yksi kolmesta valinnasta, ja neljä oli valinnut harrastukset ja vapaa-ajan. Myös ystävien ja opettajien roolia opiskelumotivaatioon vaikuttavina tekijöinä pidettiin tärkeänä. Kolme vastaajaa oli valinnut sekä ystävät että opettajat. Vastausvaihtoehdona opiskelumotivaatioon vaikuttavina tekijöinä oli myös kohta jokin muu syy. Kolme vastaajaa oli valinnut muun syyn yhdeksi vaihtoehdoksi. Niitä olivat oma kiinnostus alaa kohtaan, pelastusala ja tuleva työura.

5.4 Koulutussisällöt

Kyselylomakkeen kysymyksissä pyydettiin valitsemaan kolme tärkeintä opintokokonaisuutta, jotka tukivat eniten osaamista päällystökurssilla. Numerolla 1 valittiin tärkein ja numerolla 3 vähiten tärkein asia. Jokainen vastaajista oli valinnut pelastustoiminnan opintojen olevan kolmen tärkeimmän opintokokonaisuuden joukossa. Tärkeimmäksi se oli valittu kuusi kertaa, toiseksi tärkeimmäksi viisi kertaa ja vähiten tärkeäksi yhden kerran.

Yli puolet vastaajista (60 %) oli valinnut onnettomuuksien ehkäisyjen opinnot yhdeksi tärkeimmistä kolmesta opintokokonaisuudesta. Vajaa puolet (46 %) vastaajista oli valinnut hallinnon ja johtamisen opinnot yhdeksi tärkeimmistä osaamista tukevaksi kokonaisuudeksi. Vastaava määrä (46 %) vastaajista oli valinnut harjoittelun yhdeksi omasta mielestään tärkeimmistä opintokokonaisuuksista. Syventävät ammattiopinnot oli valinnut yhdeksi tärkeimmäksi opintokokonaisuuksista noin kolmannes (31 %) vastaajista. Perusopinnot oli valittu yhdeksi tärkeimmistä vähemmän kuin edellä mainitut, eli 15 % vastaajista oli nostanut sen esiin yhdeksi tärkeimmistä opintokokonaisuuksista.

Vastaajia pyydettiin kirjoittamaan lisäksi omin sanoin, mitä opintoja olisi pitänyt olla enemmän osaamisen tueksi päällystökurssilla. Vastauksia tuli yhteensä kymmeneltä henkilöltä. Ohessa muutamia suoria lainauksia vastauksista:

”Pelastustoimintaa, jotta toiminta tulisi selkärangasta.”

”Henkilöstöjohtamista, ryhmäjohtamista, tiedottamista ja viestintää.”

”Käytännön harjoituksia alipäällystö- ja pelastajakurssien kanssa.”

”Hallintoa. Kunta-alan hallintoa (poliittinen järjestelmä) ja talous (syventäviä kursseja esim. hankinnoista tai talousarviosta valinnaisena).”

Pelastajatutkinnon opintokokonaisuudet piti lomakkeessa merkitä tärkeysjärjestykseen eli siten, mitkä pelastajakurssin opinnot tukivat osaamista eniten. Vaihtoehdot olivat perusopinnot, onnettomuuksien ehkäisyn opinnot, pelastustoiminta ja ensihoito. Opintokokonaisuuksien tärkeysjärjestys arvioitiin asteikolla 1–4.

Tärkeimpänä opintokokonaisuutena pidettiin pelastustoiminnan opintoja. Ensihoidon opinnot olivat vastaajien mielestä toiseksi tärkeimmässä osassa. Perusopinnot ja onnettomuuksien ehkäisyn opinnot oli valittu vähiten tärkeimmäksi opintokokonaisuudeksi.

Vastaajat olivat kirjoittaneet avoimeen vastausvaihtoehtoon osa-alueita, joita olisi pitänyt olla enemmän osaamisen tueksi pelastajakurssilla. Ohessa osa suorista lainauksista, joita tuli yhteensä 12:

”Pelastustoiminta, käytännön harjoituksia oli karsittu todella paljon, vaikka niitä olisi voinut olla vieläkin enemmän.”

”Realistisempaa kuvaa käytännön elämästä. Ehdottomasti pidempiä ensihoito- ja sairaalajaksoharjoitteluja, jopa pelastustoiminnan pakollinen harjoittelu. Opintoihin oli hyvä saada laajempaa näkökulmaa kentältä, jossa toimitaan kohtuullisen pienillä resursseilla ja palokuntamuotona ei ole aina

vakiasema. Osa pelastajaoppilaista puhuu vepareista tietämättä ja tuntematta todellisuudessa toimintaympäristöä. Tieliikennepelastamisen opetukseen monikäyttöisiä ajoneuvoja. Opintoihin syytä lisätä tietämystä, mikä merkitys jälkipurkuistunnoilla tehtävien jälkeen.”

”Maastopalot, ympäristövahinkojen torjunta, vene/alustyöskentely. Yllä mainitut ovat yksiä haastavimpia ja yleisimpiä onnettomuustyyppejä/työmuotoja mutta niiden opetus on melkein 0-tasolla.”

Vastaajilta tiedusteltiin, kuinka paljon suosittelisi jollekin muulle pelastajakurssin suorittamista päällystötutkinnon jälkeen. Arvio piti antaa asteikolla 1-5, jossa 1 = en ollenkaan ja 5 = suosittelen erittäin paljon. Lisäksi pyydettiin perustelua vastaukselle. Noin puolet vastaajista antoi arvion 5.

Ohessa suoria lainauksia kyselyyn osallistujilta (n=13):

”3. Jos mietitään mitä uutta pelastajakurssi tarjoaa verraten päällystööpintoihin niin loppupeleissä siihen jää ensihoidon - ja pelastustoiminnasta savusukellus opinnot (olettaen ettei ole esim. aikaisempaa taustaa savusukelluksesta). Toki myös työelämää varten on sitten monipuolisempi tarjonta työtehtävistä, kun on myös pelastajakurssi suoritettu, ja onhan siitä hyötyä, kun haetaan virkoja esimerkiksi palomestariksi (vaikka pääsee ilmankin).”

”5. Päällystökurssi on hyvin teoreettinen ja pelastajakurssi antaa lisää näkemyksiä, mistä perustyössä olevan pelastajan tulee suoriutua. Erityisesti pelastajakurssi antaa valmiuksia operatiiviseen pelastustoimintaan, jos ei ole yhtään taustaa palokuntatoiminnasta. Ensihoidon jakso on hyvä, mutta samalla aika lyhyt. Pelastajakurssi antaa myös paremmat valmiudet ja näkökulmat toimia pelastusyksikön esimiehenä.”

”5. Jos henkilöllä on kiinnostusta etenkin suuntautua pelastustoiminnan operatiiviselle puolelle, mielestäni pelastajakurssi ja työskentely palomiehenä/palomies-ensihoitajana antaa erittäin antoisaa kokemusta ja näkökulmaa päällystötehtäviin operatiivisessa toiminnassa, mutta muihinkin päällystö- ja esimiestehtäviin.”

”5. On tärkeää ymmärtää miehistön voimavarat johtamisen näkökulmasta. Käytännössä miten pitkään ryhmä voi työskennellä, millaista huoltoa ensimmäisenä kaivataan jne.”

”5. Saa tiiviisti ja kerralla (4 v aikana) koko pelastusalan opetuskattauksen.”

”2. Mieluummin toisin päin, jos halu operatiivisiin tehtäviin työllistyä. Toimisto / Tietokonehommiin / Tarkastajaksi ok koulu.”

Päällystökurssilla ei ole riittävästi käytännön harjoituksia kahdeksan vastaajan mielestä ja viiden mukaan niitä on riittävästi. Ohessa suoria lainauksia perusteluista, miksi harjoituksia ei ole riittävästi:

”Mielestäni kurssien välinen yhteistyö olisi todella tervetullut lisä päällystökurssille. Aina kun pelastajilla on soveltavia harjoituksia, päällystökurssilaisten tulisi olla johtamassa niitä. Harjoituksia ei koskaan ole liian vähän.”

”Pelastustoiminnan johtaminen tarvitsisi enemmän käytännön harjoituksia.”

”Itselle riittävästi, koska taidot olivat jo ennestään olemassa, mutta olisin mielelläni treenannut enemmän. Alan ulkopuolelta tulevat eivät saaneet kaikista asioista edes peruskäsitystä tehtävien vaativuudesta ja ajan tarpeesta ym.”

Kehittämisehdotuksia pelastajakurssin tai päällystökurssin rakenteeseen tuli vastaajilta yhteensä 12 kappaletta. Annetut kommentit keskittyvät kokonaisuuteen, jonka avulla tutkintojen suorittaminen päällekkäin tai peräkkäin olisi helpompaa. Ohessa suoria lainauksia vastaajilta:

”Koulu tuki hyvin päällekkäisiä opintoja, mutta siinäkin voisi kehittyä. Voisi vaikka suunnitella räätälöidyn opsin ko. henkilöille, jotka suorittavat samaan aikaan molempia tutkintoja. Mutta mielestäni hommat menivät aika hyvin. Päällystö ja pelastaja opettajat toimivat asianmukaisesti. Ahot toiminnot voisi tehdä automaattisesti. Ahot saannit ovat vakiot päällystökurssilta pelastajakurssille, joten ne voitaisiin hyväksyä heti pelastajakurssin alussa kaikki. Ei tarvitsisi erikseen hakea jokaista kurssia koko 1,5 vuoden aikana.”

”Mielestä tutkintojen rakenteet minun aikanani mahdollistivat kurssien suorittamisen vaivatta päällekkäin. Joitakin päiviä joutui suunnittelemaan molempien kurssien opettajien kanssa, että pakolliset päivät saatiin suoritettua molemmista, mutta en itse näe tarvetta alkaa muuttamaan kurssien rakennetta tämän asian takia, koska kaikilla tämä prosessi ei ole tavoitteena.”

”Kursseja tulisi jotenkin yhteensovittaa ja aikataulutusta miettiä niin että päällekkäisyys ei aiheuttaisi eripuraa eri tutkintojen välille. Opettajien tulisi olla tietoisia tästä mahdollisuudesta ja koulun muutenkin tukea tätä, ettei opiskelija joudu ristituleen.”

”Opettajille pelisilmää ja joustamiskykyä ja järkevää priorisointia mikä on oikeasti tärkeää opiskelijan kannalta. Toki myös joustamista toiseen suuntaan. Mielestäni koulutuksia ei ole tarpeen sekoittaa toisiinsa tämän kummemmin. Yhteisiä harjoituksia voisi tuki olla paljon.”

Kyselyn viimeisessä osiossa annettiin avoin mahdollisuus kirjoittaa muita kommentteja tai jotain lisättävää aikaisempiin kysymyksiin. Kyselyyn vastanneista 13 osallistujasta kahdeksan vastaajaa osallistui tähän osioon. Ohessa suoria lainauksia vastaajilta:

”Oli aika pettymys, kun päällystökurssilta päästessä ei ollut mahdollisuutta operatiivisiin hommiin. Itselleni pelastajatutkinto antoi ystäviä ja kontakteja, osaamista operatiivisiin töihin ja lisää mahdollisuuksia työelämään.”

”Nyt jälkikäteen kävisin ensin pelastajatutkinnon ja hankkisin alan työkokemusta ennen alipäällystötai päällystötutkintoa. Käyty pelastajatutkinto on selvästi auttanut omalla polulla keskuspaloeseman päivystävän palomestarin rooliin, joten operatiivista tehtävää varten pelastajatutkinto jossain vaiheessa nuoren paloupseerin uraa on kannatettavaa.”

”Erityisesti mieleen on jäänyt eräiden Peto-opettajien huono suhtautuminen muutoksiin ja rakentavaan palautteeseen tai asialliseen kyseenalaistamiseen(haastaminen). Ensihoidon opinnoissa se osattiin ottaa vastaan ja työelämässä se on vienyt poikkeuksellisen nopeaa uraa ylöspäin, vaikka itse olisin mieluusti kyllä kolme porrasta alempanakin.”

”Ilman alan taustaa (VPK jne.) en suosittelen päällystökurssille menoa ilman pelastajakurssin käyntiä, mikäli haluaa operatiivisiin tehtäviin. Uskoisin, että olisin saanut paljon enemmän päällystööpinnoista irti, mikäli olisin ymmärtänyt alan perusteet paremmin. Työkokemus pelastajana antaa varmasti paremmat lähtökohdat päällystötutkinnon opiskeluun, koska silloin asioita voi verrata aiemmin oppimaansa ja kokemaansa.”

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön vastausten perusteella tyypillisesti iältään nuoret henkilöt hakeutuvat suorittamaan pelastusalan päällystötutkintoa. Myös pelastajakurssille haettaessa kokelaiden ikä oli hyvin nuorta. Suurin osa vastaajista aloitti pelastajakurssin heti, kun päällystökurssin monimuotovaihe alkoi. Tämä selittää nuoren iän myös pelastajakurssin alkuvaiheessa.

Koulutus pohjana päällystötutkintoon vastaajilla oli joko ammattikoulututkinto tai lukio. Suurin osa oli käynyt lukion, mikä selittyi varmasti sillä, että päällystötutkintoon hakiessa testataan esimerkiksi hakijan kirjallisia taitoja erilaisten kokeiden perusteella. Pelastajatutkinnossa pääsykokeissa testataan fyysistä toimintakykyä, psyykkistä soveltuvuutta ja ongelmanratkaisutaitoja, joten suoraan ammattikoulusta hakeudutaan pelastajatutkintoon suuremmalla todennäköisyydellä kuin päällystötutkintoon.

Työkokemusta alalta ei vastaajilla ollut ehtinyt kertyä vielä kovinkaan paljon, koska kursseilta valmistuminen oli tapahtunut vuosina 2013–2021. Pelastajan tehtävissä toimimisesta vastanneilla oli työkokemusta alle viisi vuotta. Päällystössä toimisesta työkokemusta löytyi jo usealta vastaajalta 5–10 vuotta. Tämä johtuu todennäköisimmin siitä, että päällystön tehtäviä vastaaja on ehtinyt jo tekemään opiskeluiden ohessa kesätöinä. Osa vastaajista oli hakeutunut pelastajakurssille vasta myöhemmin, useita vuosia päällystökurssin loppumisen jälkeen.

Syitä hakeutua päällystö- ja pelastajatutkinto-opiskelijaksi oli useita. Vastausten perusteella voidaan todeta, että toiminen vapaaehtoisesti pelastuslaitoksella on vaikuttanut koulutukseen hakeutumiseen. Sopimuspalokunnan harjoitukset ja tehtävät antavat osviittaa siitä, minkälaisista olisi työskennellä vakituisessa palokunnassa. Pelastajakurssille hakeutuminen oli vastaajilla tapahtunut muun muassa ammattitutkinnon saamisen ja pelastustoiminnan työkokemuksen takia ja haluttiin kehittää ammattitaitoa myös johtotehtäviä varten.

Kun on suorittanut pelastajatutkinnon ja päällystötutkinnon, on mahdollista työskennellä käytännössä kaikissa eri tehtävissä pelastuslaitoksella. Pelastajan työkokemus antaa arvokasta kokemusta päällystätehtäviä varten. Esimerkiksi päivystävän palomestarin tehtävässä on helpompi antaa käskyjä, kun on tehnyt pelastajan työtä ja tietää, miten kauan tietyn asian tekemiseen menee aikaa.

Suurin osa kyselyyn vastaajista oli hakeutunut pelastajatutkinnon suorittamisen jälkeen pelastajan tehtäviin. Pelastajakurssille on hakeuduttu päällystötutkinnon jälkeen, koska halutaan saada pelastustoiminnan käytännön työkokemusta pelastajan tehtävistä. Pelastajan tehtävien ohessa on myös mahdollista tehdä paloiesimiehen ja palomestarin sijaisuuksia. Esimiestehtäviin haettiin myös suoraan pelastajakurssin jälkeen.

Nykyisissä työtehtävissä suurin osa vastaajista tekee pelastajan tehtäviä. Lisäksi vastaajat ilmoittivat tekevänsä palo-esimiehen, palomestarin ja palopäällikön tehtäviä. Vastausten perusteella monet päällystö- ja pelastajatutkintoja samaan aikaan suorittaneet henkilöt tekevät useaa työtehtävää pelastuslaitoksella tai opiskelevat työn ohessa. On myös mahdollista tehdä useaa tehtävää pelastuslaitoksella ja tämän lisäksi työn ohessa vielä opiskella.

Merkittävimmät opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät olivat opiskeluympäristö, opiskelutoverit, perhe, vapaa-aikaa ja harrastukset. Opiskeluympäristöllä ja -tovereilla oli suurin merkitys motivaation ylläpitämiselle. Pelastaja- ja päällystökurssin opinnoissa arkisin opiskelu edellyttää usein läsnäoloa ja viikot vietetään pääsääntöisesti Kuopiossa. Tämän vuoksi motivaatioon luonnollisesti opiskeluympäristöllä ja opiskelutovereilla on suuri vaikutus. Viikonloppuna vastaavasti rentoudutaan ja ladataan akkuja tulevaa opiskeluviikkoa varten, jolloin motivaatiossa korostuu myös perheen, vapaa-ajan ja ystävien merkitys.

Tärkeimpinä opintokokonaisuuksina päällystökurssin aikana pidettiin pelastustoiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn sekä hallinnon ja johtamisen opintoja. Pelastustoiminnan opinnot ovat vastaajien mukaan merkityksellisin kokonaisuus, jossa pelastustoiminnan johtaminen on iso osa sisältöjä. Onnettomuuksien ehkäisyn opinnot ovat nimensä mukaisesti ennaltaehkäisevää toimintaa, jossa keskitytään esimerkiksi palotarkastuksiin ja turvallisuusviestintään. Hallinnon ja johtamisen kokonaisuus luovat pohjan hyvään johtamiseen pelastuslaitoksella ja myös yksityisellä sektorilla.

Osaamisen tueksi vastauksissa lueteltiin useita eri opintokokonaisuuksia, joita olisi voinut olla lisää. Yhteisiä käytännön harjoituksia pitäisi joidenkin vastaajien mukaan olla enemmän pelastaja- ja ali-päällystöopiskelijoiden kesken. Tämä olisi myös hyvin työelämälähtöistä ja valmentaisi hyvin työelämään. Tällaisia yhteisharjoituksia oli ilmoitettu vastauksissa olleen vain muutamia koko opintojen aikana, mikä on hyvin vähän kokonaisopinnoista. Myös henkilöstöjohtamisen opintojen merkitystä korostettiin. Henkilöstöjohtamista oli muutamien vastausten mukaan tutkinnossa vähän verrattuna siihen, miten suuri osa pelastusalan päällystöviranhaltijan tehtävistä liittyy henkilöstöjohtamisen eri osa-alueisiin.

Pelastajakurssilla tärkeimpinä opintoina pidettiin pelastustoimintaa ja ensihoitoa. Pelastajan työssä pääpainoarvo on käytännön pelastustoiminnassa ja ensihoidon osaamisessa perustason ensihoitajan tehtävissä. Vastauksista kävi toistuvasti ilmi, että pelastustoiminnan käytännön harjoituksia oli opintojen aikana liian vähän. Lisäksi harjoittelujaksoja käytännön työelämässä kaivattiin lisää. Ensihoidon harjoittelu on lyhyt, ja pelastustoiminnan puolella ei ole lainkaan harjoittelua. Vastaajat ehdottivat, että ensihoidon harjoittelua pidennettäisiin ja opintoihin lisättäisiin pelastustoimen harjoittelu pelastuslaitoksella. On kuitenkin huomioitava, että tutkinnon suorittamisen pituus kasvaa, mikäli harjoittelun määrää lisättäisiin. Lisäksi Pelastusopiston toiminnan määrärahoja on leikattu, minkä takia harjoituksien määrää on jouduttu karsimaan.

Valtaosan kyselyyn vastanneiden mielestä pelastajakurssin suorittaminen päällystökurssin jälkeen on kannattavaa. Kuitenkin kysymykset herättivät myös kriittisiä näkökulmia. Pelastajakurssi ei tarjoa joidenkin vastaajien mukaan juurikaan muuta lisäarvoa kuin ensihoidon jakson ja pelastustoiminnasta esimerkiksi savusukellusopinnot, mikäli aiempaa taustaa ei löydy savusukelluksesta. Tarjonta työtehtävistä koettiin kuitenkin olevan monipuolisempi ja virkahauissa on hyötyä, kun on suorittanut molemmat tutkinnot.

Päällystökurssin sisältö on pääosin teoreettista opiskelua, jolloin käytännönläheinen pelastajakurssi antaa opiskelijalle lisää näkemyksiä, mistä perustyössä olevan pelastajan on suoriuduttava. Ilman pelastusalan taustaa oleville päällystöpiskelijoille pelastajakurssi antaa valmiuksia käytännön pelastustoimintaan. Toimiminen pelastajan tehtävissä valmistumisen jälkeen antaa näkemyksiä ja kokemuksia päällystötehtäviä varten.

Pelastajakurssin suorittaminen päällystötutkinnon lisäksi koettiin joidenkin mukaan olevan hyödyttömyä, mikäli tavoitteena ei ole käytännön pelastustoiminta. Palomestaria arvostetaan mahdollisesti enemmän pelastustoiminnan työssä alaisten keskuudessa, mikäli esihenkilöllä on myös pelastajatausta. Molempien tutkintojen suorittaminen onnistuu halutessa neljässä vuodessa, minkä jälkeen valmistuneella on käytännössä koko pelastusalan opetustarjonta hankittuna.

Joidenkin vastaajien mielestä tutkintojen suorittaminen niin sanotusti ”oikeassa järjestyksessä” eli pelastajatutkinto ennen päällystötutkintoa olisi hyödyllisempää. Molemmissa suoritustavoissa on omat hyvät puolensa. Pelastustoiminnan johtaja suoriutuu mahdollisesti paremmin työtehtävistään, mikäli hänellä on kokemusta pelastajan tehtävistä. Pelastajan työ tuo arvokasta kokemusta päällystötehtäviä varten, mutta pelastustoiminnan johtajana pystyy toimimaan ammattitaitoisesti myös ilman minkäänlaista taustaa alalta. Pelastusalan päällystötutkinto on hyvin kattava opintokokonaisuus, sen jälkeen menestyminen ja urapolku alalla tai muissa turvallisuusjohtamisen tehtävissä on itsestä kiinni.

Pelastusalan päällystötutkinnossa harjoitellaan paljon pelastustoiminnan johtamista, mutta suurin osa johtamisharjoittelusta tapahtuu pienoismalliharjoituksissa. Usean kyselyyn vastaajan mielestä käytännön harjoituksia Pelastusopiston harjoitusalueella on liian vähän. Vastauksissa korostettiin yhteistoimintaharjoitusten merkitystä pelastaja- ja alipäällystöpiskelijöiden kanssa. Ne henkilöt, joilla oli aiempaa taustaa alalta, kertoivat vastauksissa harjoitusten määrän olevan riittävä. Harjoitusaluepäivien lisääminen tutkintoon toisi kuitenkin huomattavan määrän lisäkuluja Pelastusopistolle, minkä takia niiden lisääminen ei ole niin yksinkertainen asia.

Vastaajilta tuli kyselyssä paljon kommentteja päällystökurssin ja pelastajakurssin rakenteeseen, kun suoritetaan molempia tutkintoja samaan aikaan. Kurssien hyväksilukujärjestelmässä on parantamisen varaa. Jokaisen kurssin kohdalla pitää erikseen hakea osittaista hyväksilukua tai koko

kurssin hyväksymistä suoraan. Vastausten mukaan esimerkiksi päällystööpiskelijalta voitaisiin suoraan hyväksyä tietyt kurssit, jotka ovat samoja kokonaisuuksia kuin pelastajatutkinnossa. Lisäksi yhden henkilön pitäisi joidenkin vastaajien mielestä hoitaa hyväksilukuja Pelastusopistolla. Nykyisen käytännön mukaan opiskelijan pitää jokaiselta opettajalta pyytää erikseen hyväksilukua jo suoritetuista opinnoista. Opettajien joustamisessa oli välillä myös parantamisen varaa joidenkin vastaajien mielestä. Yhdeltä vastaajalta oli mennyt päällystötutkinnon kahden päivän yritysvierailu ohi, koska pelastajaopinnoissa oli samanaikaisesti yksi kahden tunnin oppitunti.

Tutkintojen suorittaminen päällekkäin onnistui kuitenkin suhteellisen helposti vastaajien mielestä. Pelastajakurssin aloittaminen päällystökurssin monimuotovaiheessa ei ole kovin yleistä, mutta lähes vuosittain yleensä vähintään yksi henkilö ryhtyy siihen. Pääsääntöisesti pelastusalan opinnoissa käydään ensin pelastajatutkinto, minkä jälkeen ollaan töissä hetken aikaa. Sitten haetaan alipäällystökurssille ja tehdään alipäällystön töitä jonkin aikaa. Vasta tämän jälkeen suoritetaan päällystön opinnot.

Joidenkin vastaajien mukaan tutkintojen suorittaminen eri järjestyksessä kuin nyt olisi sopinut omalle kohdalle paremmin, jotta olisi saanut ensin kokemusta pelastajan tehtävistä ja olisi pystynyt alipäällystö- tai päällystötutkinnossa miettimään asioita enemmän alalähtöisesti. Osa vastaajista uskoi myös, että päällystööpinnoista olisi saanut enemmän irti, mikäli olisi ymmärtänyt alan käytännön työn perusteet paremmin. Kun opiskelijalla on taustaa alalta, hän voi verrata uusia asioita aikaisemmin oppimaansa.

Tutkielman tuloksien perusteella pelastajakurssin suorittaminen on kaikkineen kuitenkin hyödyllistä pelastusalan päällystötutkinnon suorittaneelle. Pelastajakurssin käyminen on antanut uusia mahdollisuuksia uralla etenemiselle, ja osalla eteneminen on ollut poikkeuksellisen nopeaa, mikä ei välttämättä olisi mahdollista ilman pelastajatutkintoa. Suurin osa kyselyyn vastanneista työskentelee tällä hetkellä pelastajan tehtävissä.

Syitä pelastajakurssin käymiselle päällystötutkinnon kanssa päällekkäin tai peräkkäin on useita. Tärkeimpänä asiana voidaan vastausten perusteella nostaa esiin pelastajan työkokemus. Kokemus miehistötehtävistä tukee tulevaisuudessa pelastustoiminnan johtajana työskentelevää henkilöä ja antaa mahdollisuuksia työskennellä monipuolisemmin eri työtehtävissä pelastuslaitoksella.

Kokonaisuudessaan pelastajatutkinnon ja päällystötutkinnon käyminen päällekkäin tai peräkkäin on kannattavaa. Pelastajakurssi kestää vain 1,5 vuotta, lisäksi opinnoista saa yli kolmanneksen hyväksiluettua päällystötutkinnon suoritusten perusteella. Neljässä vuodessa on opiskelijan mahdollista saada suoritettua lähes koko pelastusalan opetustarjonta, minkä jälkeen monipuolinen työskentely eri tehtävissä on mahdollista vaihtelevasti tarjoutuvien työmahdollisuuksien mukaan.

Koulutusta voitaisiin kehittää esimerkiksi myös tuomalla painokkaammin esiin päällystötutkinto-opintojen aikana mahdollisuus suorittaa samalla myös pelastajatutkinto. Pelastajista on suurempi pula tällä hetkellä kuin päällystöstä. Samaan aikaan suoritettavat tutkinnot palvelisivat sekä Pelastusopistoa että pelastuslaitoksia. Tällöin on mahdollista saada laajemman ammattitaidon omaavia pelastajia pelastuslaitokselle, joita voidaan heti uran alusta lähtien hyödyntää esimerkiksi esimiestason sijaisuuksissa tarpeen vaatiessa.

Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kyselytutkimuksen otanta on melko pieni, koska paloinsinööritutkinto tai pelastusalan päällystötutkinto suoritetaan pääsääntöisesti vasta pelastajakurssin jälkeen. Nykyään on kuitenkin mahdollista suorittaa tutkinnot päinvastaisessa järjestyksessä. Tällä hetkellä henkilöitä, jotka ovat hakeutuneet päällystötutkintoon ennen pelastajakurssia, on melko vähän. Tämän lisäksi kaikkia tällä koulutustavalla opiskelleita henkilöitä ei tavoitettu tai osa tavoitetuista ei halunnut ottaa osaa kyselyyn.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää korkea vastausprosentti (76 %), ja lisäksi puolistrukturoidun kyselylomakkeen avoimet vastaukset antoivat tärkeää kokemuksellista tietoa ja kehittämisehdotuksia. Vastaamiseen oli paneuduttu selvästi hyvin ja avointen vastausten suuren määrän perusteella voidaan päätellä, että kyselyyn vastaamiseen oli käytetty paljon aikaa. Tulosten raportoinnissa huomiointiin vastaajien anonymiteetti.

Oma oppiminen

Opinnäytetyön tekeminen oli kaikin puolin opettavainen kokemus. Pystyin tulosten analysoinnissa hyvin vertailemaan toisten kokemuksia omaani kokemuksiini. Vastaajien mielipiteet olivat hyvin paljon samankaltaisia kuin omat kokemukseni tutkintojen suorittamisesta. Joidenkin vastaajien mielestä kysymyksiä olisi voinut lomakkeessa olla vähemmän. Tuloksia tarkastellessani huomasin, että vastaajat olivat käyttäneet aikaa kyselyyn vastaamiseen. Avoimiin kysymyksiin tuli hyviä mielipiteitä, parannusehdotuksia, ja positiivista kannustavaa palautetta.

Tulevaisuudessa vastaavan kyselyn tekeminen uudestaan antaisi varmasti todenmukaisemman kuvan tilanteesta, kun vastaajien määrä olisi suurempi. Kuitenkin tutkimustulokset antoivat hyvää osviittaa siitä, minkälaisiin kokemuksiin ja tuntemuksiin pelastajakurssin suorittaminen päällystökurssin kanssa päällekkäin tai jälkeen on johtanut. Kuten aikaisemmin on mainittu, niin toistaiseksi ei ole ollut kovin yleistä aloittaa päällystötutkintoa ennen pelastajatutkintoa. Mitä olen saanut selvää myös kyselyn vastausten perusteella, tämänkaltaisen urapolku ei ole ollut opiskelijoilla lähtökohtaisesti tavoitteena. Päällystötutkinnon suorittamisen aikana on kuitenkin mahdollisesti todettu, että pelastajan tutkinto ja toimiminen pelastajan tehtävissä antaisi arvokasta työkokemusta miehistön tehtävistä. Tämä vahvistaisi osaamista alalla ja antaisi parempia edellytyksiä myös päällystön tehtävissä toimimiseen.

LÄHTEET

Halinen, I., Hotulainen, R., Kauppinen, E., Nilivaara, P., Raami, A. ja Vainikainen, M-P. 2016. *Ajattelun taidot ja oppiminen*. PS-kustannus. Jyväskylä.

Laki Pelastusopistosta 607/2006.

Lepistö, J. & Heliskoski, J. 2019. Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki: Pelastustoimen toimintaohjelma onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Sisäministeriön julkaisu 2019:33.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-304-0>.

Murtonen, M., Lehtinen, E., Hakkarainen, K., Tuominen, T., Halttunen, T., Lappalainen, M., Pyykkö, R., Jauhiainen, A., Jauhiainen, A., Mikkilä-Erdmann, M., Mäkinen-Streng, M., Palonen, T., Veermans, M., Iiskala, T., Kaukiainen, A., Vuorio-Lehti, M., Koskimies, R., Laiho, A., Kallo, J. & Nori, H. 2017. *Opettajana yliopistolla: korkeakoulupedagogiikan perusteet*. Vastapaino. Tampere.

Opetushallitus 2013. Pelastajatutkinto Pelastusopisto. Ulkoinen auditointi. Raportti. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/2017/01/44743_peon_pelastajatutkinnon_ulkoisen_auditoinnin_loppuraportti_05062013.pdf.

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastusopisto 2021a. Valtakunnallinen turvallisuusalan koulutuskeskus. <https://www.pelastusopisto.fi/koulutus/>.

Pelastusopisto 2021b. Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinnan perusteet 2022. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/Tutkintoon-johtavan-koulutuksen-opiskelijavalinnan-perusteet-2022_hyvaksytty-31052021-5.pdf.

Pelastusopisto 2022a. Pelastajatutkinto (90 op). <https://www.pelastusopisto.fi/koulutus/tutkinnot/pelastajatutkinto/>.

Pelastusopisto 2022b. Pelastajatutkinnon ammattikuvaus. <https://www.pelastusopisto.fi/koulutus/tutkinnot/pelastajatutkinto/ammattikuvaus/>.

Pelastusopisto 2022 c. Pelastajatutkinnon tavoitteet. <https://www.pelastusopisto.fi/koulutus/tutkinnot/pelastajatutkinto/tavoitteet/>.

Pelastusopisto 2022d. Pelastusalan päällystötutkinto (AMK). <https://www.pelastusopisto.fi/koulutus/tutkinnot/pelastusalan-paallystotutkinto-amk/>.

Pelastusopisto 2022e. Pelastusalan päällystötutkinnon rakenne ja tavoitteet. <https://www.pelastusopisto.fi/koulutus/tutkinnot/pelastusalan-paallystotutkinto-amk/rakenne-ja-tavoitteet/>.

- Pelastusopisto 2022f. Päällystö. <https://www.pelastusopisto.fi/koulutus/tutkinnot/pelastusalan-paallystotutkinto-amk/ammattikuvaus/>.
- Pelastusopisto 2022 g. Oppimisympäristöt. <https://www.pelastusopisto.fi/pelastusopisto/oppimisymparistot/>.
- Salmela-Aro, K. & Aunola, K. 2018. *Motivaatio ja oppiminen*. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Sisäministeriö. 2017. Hyvä elämä – turvallinen arki: Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta. Sisäministeriön julkaisu 2017:15. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-138-1>.
- Sisäministeriö. 2016. Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025. Sisäministeriön julkaisu 2016:18. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-097-1>.
- Sisäministeriö. 2021. Pelastusopiston tulossopimus vuosille 2021–2025. SMDno-2020–597. 14.1.2021. <https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/Pelastusopisto-tulossopimus-2021-2025.pdf>.
- Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena: konstrukttiivisen oppimiskäsityksen perusteita*. Kirjayhtymä. Helsinki.
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.
- Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2021. Pelastusopiston tilintarkastuskertomus vuodelta 2020. D/1075/04.08.01/2020. 26.4.2021. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2021/04/VTV-Tilintarkastus-2020-Pelastusopisto.pdf>.

LIITE 1

Kyselylomake.

Kyselytutkimus päällystökurssilaisille

1. Ikä päällystökurssin alkaessa

2. Ikä pelastajakurssin alkaessa

3. Pohjakoulutus ennen päällystökurssin aloittamista. Valitse kaikki tutkinnot, jotka olet käynyt ennen päällystötutkintoa

Ammatillinen koulutus

Lukio

Ammattikorkeakoulu

Yliopistotutkinto

Muu, mikä _____

4. Päällystökurssin aloittamisvuosi

5. Pelastajakurssin aloittamisvuosi

6. Opinnoista valmistuminen

Valmistumisvuosi päällystökurssilta _____

- Valmistumisvuosi pelastajakurssilta _____
- Opinnot kesken päällystökurssi
- Opinnot kesken pelastajakurssi

7. Työkokemus vakinaisessa palokunnassa pelastajan työssä

- Ei työkokemusta
- Alle 5 vuotta
- 5-10 vuotta
- Yli 10 vuotta

8. Työkokemus päällystätehtävissä

- Ei työkokemusta
- Alle 5 vuotta
- 5-10 vuotta
- Yli 10 vuotta

9. Valitse yksi tai useampi seuraavista vaihtoehtoista mistä syistä hakeuduit päällystötutkinto-opiskelijaksi?

- Oma kiinnostus
- Opiskelu tai työkokemus
- Vapaaehtoinen toiminta alalla
- Hakuilmoitus koulutuksesta
- Kuulin läheisiltä
- Keskustelu opinto-ohjaajan/ muun ammattilaisen kanssa
- Muu syy: mikä _____

10. Valitse yksi tai useampi seuraavista vaihtoehtoista mistä syistä hakeuduit pelastajatutkinto-opiskelijaksi?

- Oma kiinnostus
- Opiskelu tai työkokemus
- Vapaaehtoinen toiminta alalla
- Hakuilmoitus koulutuksesta
- Kuulin läheisiltä
- Keskustelu opinto-ohjaajan/ muun ammattilaisen kanssa
- Muu syy: mikä _____

11. Millaisiin työtehtäviin hakeudut/hakeuduit pelastajakurssin jälkeen?

- Pelastaja/palomies-ensihoitaja
- Paloesimies
- Palomestari
- Palotarkastaja
- Palopäällikkö
- Joku muu tehtävä pelastuslaitoksella: mikä _____
- Muu: mikä _____

12. Mitä työtehtäviä teet tällä hetkellä?

- Pelastaja/palomies-ensihoitaja
- Paloesimies
- Palomestari
- Palotarkastaja
- Palopäällikkö
- Joku muu tehtävä pelastuslaitoksella: mikä _____

- En ole työssä alalla: mikä ala ja tehtävä _____
- Olen työtön
- Opiskelen: Mitä _____

13. Mitkä tekijät vaikuttivat eniten opiskelumotivaatioosi, valitse kolme tärkeintä vaihtoehtoa

- Opiskeluympäristö
- Opiskelukaverit
- Opettajat
- Perhe
- Ystävät
- Vapaa-aika/ harrastukset
- Terveydentila
- Taloudellinen tilanne
- Joku muu: mikä _____

14. Mitkä opinnot tukivat osaamistasi eniten (valitse 3 mielestäsi tärkeintä vaihtoehtoa numeroin 1-3: tärkein kolmesta valitsemastasi vaihtoehdosta on 1 ja vähiten tärkein 3)? (päälystökurssi)

- Perusopinnot _____
- Onnettomuuksien ehkäisyjen opinnot _____
- Pelastustoiminta _____
- Hallinto ja johtaminen _____
- Syventävät ammattiopinnot _____
- Harjoittelu _____
- Vapaasti valittavat opinnot _____
- Opinnäytetyöopinnot _____

15. Mitä opintoja olisi pitänyt olla enemmän osaamisen tueksi päällystökurssilla?

---

16. Mitkä opinnot tukivat osaamistasi eniten? (pelastajakurssi). Merkitse 1-4 tärkeysjärjestyksessä, 1 eniten tärkein ja 4 vähiten tärkein

Perusopinnot	<input type="text"/>
Onnettomuuksien ehkäisyn opinnot	<input type="text"/>
Pelastustoiminta	<input type="text"/>
Ensihoito	<input type="text"/>

17. Mitä opintoja olisi pitänyt olla enemmän osaamisen tueksi pelastajakurssilla?

---

18. Kuinka paljon suosittelit jollekin muulle henkilölle pelastajakurssin suorittamista päällystökurssin jälkeen, arvio 1-5. 1 = en ollenkaan, 5 = suosittelen erittäin paljon. Perustele valintasi

---

---

19. Onko päällystökurssilla mielestäsi riittävästi käytännön harjoituksia?

Kyllä

Ei, perustele miksi

---

20. Miten kehittäisit pelastajakurssin/päällystökurssin rakennetta, jotta tutkintojen suorittaminen päällekkäin/ peräkkäin olisi helpompaa?

---

21. Kuva nykyinen opintopolkusi. esim. Lukio/ ammattikoulu--> paloinsinööri/ pelastusalan päällystötutkinto-->pelastajatutkinto

---

---

22. Muita kommentteja/ lisättävää
